EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2014 09 15
COM(2014) 578 final

ANNEX 1

PRIEDAS

prie

Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo

dėl Vakarų Afrikos valstybių, VAVEB bei VAEPS ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ekonominės partnerystės susitarimo (EPS) sudarymo

PRIEDAS

VAKARŲ AFRIKOS VALSTYBIŲ,

VAVEB BEI VAEPS

IR

EUROPOS SĄJUNGOS BEI JOS VALSTYBIŲ NARIŲ EKONOMINĖS PARTNERYSTĖS SUSITARIMAS (EPS)

Turinys

Susitarimo šalių sąrašas

Preambulė

I DALIS. EKONOMINĖ IR PREKYBOS PARTNERYSTĖ SIEKIANT DARNAUS VYSTYMOSI

II DALIS. PREKYBOS POLITIKA IR SU PREKYBA SUSIJĘ KLAUSIMAI

1 skyrius. Muitai

2 skyrius. Prekybos apsaugos priemonės

3 skyrius. Techninės prekybos kliūtys ir sanitarinės bei fitosanitarinės priemonės

4 skyrius. Kitos netarifinės kliūtys

5 skyrius. Prekybos lengvinimas, muitinių bendradarbiavimas ir savitarpio administracinė pagalba

6 skyrius. Žemės ūkis, žuvininkystė ir aprūpinimo maistu saugumas

III DALIS. BENDRADARBIAVIMAS SIEKIANT ĮGYVENDINTI VYSTYMOSI ASPEKTĄ IR EPS TIKSLUS

IV DALIS. GINČŲ PREVENCIJA IR SPRENDIMAS

1 skyrius. Tikslas, taikymo sritis ir Šalys

2 skyrius. Ginčų prevencija. Konsultacijos ir tarpininkavimas

3 skyrius. Ginčų sprendimo procedūros

4 skyrius. Bendrosios nuostatos

V DALIS. BENDROSIOS IŠIMTYS

VI DALIS. INSTITUCINĖS NUOSTATOS

VII DALIS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

PRIEDAI

BENINO RESPUBLIKA,
BURKINA FASAS,
ŽALIOJO KYŠULIO RESPUBLIKA,
DRAMBLIO KAULO KRANTO RESPUBLIKA,
GAMBIJOS RESPUBLIKA,
GANOS RESPUBLIKA,
GVINĖJOS RESPUBLIKA,
BISAU GVINĖJOS RESPUBLIKA,
LIBERIJOS RESPUBLIKA,
MAURITANIJOS ISLAMO RESPUBLIKA,
MALIO RESPUBLIKA,
NIGERIO RESPUBLIKA,
NIGERIJOS FEDERACINĖ RESPUBLIKA,
SENEGALO RESPUBLIKA,
SIERA LEONĖS RESPUBLIKA,
TOGO RESPUBLIKA,

VAKARŲ AFRIKOS VALSTYBIŲ EKONOMINĖ BENDRIJA (VAVEB)

bei

VAKARŲ AFRIKOS EKONOMINĖ IR PINIGŲ SĄJUNGA (VAEPS)

ir

BELGIJOS KARALYSTĖ,
BULGARIJOS RESPUBLIKA,
ČEKIJOS RESPUBLIKA,
DANIJOS KARALYSTĖ,
VOKIETIJOS FEDERACINĖ RESPUBLIKA,
ESTIJOS RESPUBLIKA,
AIRIJA,
GRAIKIJOS RESPUBLIKA,
ISPANIJOS KARALYSTĖ,
PRANCŪZIJOS RESPUBLIKA,
KROATIJOS RESPUBLIKA,
ITALIJOS RESPUBLIKA,
KIPRO RESPUBLIKA,
LATVIJOS RESPUBLIKA,

LIETUVOS RESPUBLIKA,

LIUKSEMBURGO DIDŽIOJI HERCOGYSTĖ,

VENGRIJA,

MALTOS RESPUBLIKA,

NYDERLANDŲ KARALYSTĖ,

AUSTRIJOS RESPUBLIKA,

LENKIJOS RESPUBLIKA,

PORTUGALIJOS RESPUBLIKA,

RUMUNIJA,

SLOVĖNIJOS RESPUBLIKA,

SLOVAKIJOS RESPUBLIKA,

SUOMIJOS RESPUBLIKA,

ŠVEDIJOS KARALYSTĖ,

JUNGTINĖ DIDŽIOSIOS BRITANIJOS IR ŠIAURĖS AIRIJOS KARALYSTĖ

bei

EUROPOS SĄJUNGA,

ATSIŽVELGDAMI į Džordžtauno susitarimą, įsteigiantį Afrikos, Karibų jūros ir Ramiojo vandenyno valstybių (AKR) grupę, sutartis, kuriomis įsteigiamos Vakarų Afrikos valstybių ekonominė bendrija ir Vakarų Afrikos ekonominė ir pinigų sąjunga, Europos Sąjungos sutartį ir Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo;

ATSIŽVELGDAMI į 2000 m. birželio 23 d. Kotonu pasirašytą ir 2005 m. birželio 25 d. Liuksemburge bei 2010 m. birželio 22 d. Uagadugu atnaujintą AKR ir EB partnerystės susitarimą (toliau – Kotonu susitarimas);

ATSIŽVELGDAMI į Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Vakarų Afrikos regiono užmegztų ryšių ir bendrų vertybių svarbą;

KADANGI Europos Sąjunga, jos valstybės narės ir Vakarų Afrikos regionas siekia stiprinti glaudžius tarpusavio ryšius ir užmegzti partneryste, vystymusi ir solidarumu grindžiamus ilgalaikius santykius;

ĮSITIKINĘ, kad būtina skatinti ekonominį vystymąsi ir socialinę gyventojų pažangą laikantis darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos reikalavimų;

KADANGI Šalys pripažįsta, kad svarbu laikytis Jungtinių Tautų Chartijos principų, visų pirma pagarbos žmogaus teisėms;

ĮVERTINDAMI savo įsipareigojimą laikytis tarptautinės prekybos principų ir taisyklių, visų pirma tų, kurie nustatyti Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) steigimo susitarime;

ATSIŽVELGDAMI į tai, kad būtina stiprinti Vakarų Afrikos valstybių tarpusavio integraciją ir jų santykius su ES;

PRIMINDAMI, kad Vakarų Afrikos valstybių ekonominės bendrijos ir Vakarų Afrikos ekonominės ir pinigų sąjungos tikslas – kuriant Vakarų Afrikos ekonominę sąjungą skatinti regioninį bendradarbiavimą ir integraciją, kad būtų keliamas gyvenimo lygis, išlaikomas ir

stiprinamas ekonomikos stabilumas, stiprinami VAVEB ir VAEPS valstybių narių tarpusavio ryšiai ir prisidedama prie Afrikos žemyno pažangos ir vystymosi;

PATVIRTINDAMI savo įsipareigojimą bendradarbiauti siekiant Kotonu susitarime nustatytų AKR ir ES partnerystės tikslų, t. y. mažinti ir ilgainiui panaikinti skurdą, siekti darnaus vystymosi ir sėkmingos bei subalansuotos AKR valstybių integracijos į pasaulio ekonomiką;

MANYDAMI, kad 2000 m. Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje priimtoje Tūkstantmečio deklaracijoje numatyti Tūkstantmečio vystymosi tikslai, visų pirma ypač didelio skurdo ir bado panaikinimas, ir Jungtinių Tautų konferencijose suderinti vystymosi tikslai ir principai rodo aiškią viziją ir jais turi būti pagrįsta šiuo susitarimu užmezgama Vakarų Afrikos regiono ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių partnerystė;

ATSIŽVELGDAMI į Europos Sąjungos bei jos valstybių narių norą padėti Vakarų Afrikos šalims vykdyti reformas ir ekonominius bei socialinius pokyčius, taip pat į jų įsipareigojimą įgyvendinti bendrą Europos Sąjungos ir Afrikos strategiją;

ATSIŽVELGDAMI į skirtingą Vakarų Afrikos regiono ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ekonominio ir socialinio išsivystymo lygį ir į tai, kad būtina stiprinti Vakarų Afrikos regiono integracijos ir ekonominio vystymosi procesus;

ATSIŽVELGDAMI visų pirma į tai, kad didelė Vakarų Afrikos regiono šalių dalis yra mažiausiai išsivysčiusios šalys ir kad dėl ypatingos ekonominės padėties ir konkrečių su vystymusi, prekybos skatinimu ir finansais susijusių poreikių regione kyla didelių sunkumų;

PABRĖŽDAMI, kad Ekonominės partnerystės susitarimas (EPS) visų pirma grindžiamas Vakarų Afrikos valstybėms palankiu laipsnišku ir asimetrišku prekių ir paslaugų prekybos liberalizavimu;

PATVIRTINDAMI, kad EPS turi būti vystymosi priemonė, visų pirma padedanti skatinti tvarų augimą, stiprinti Vakarų Afrikos valstybių gamybos ir eksporto pajėgumus, remti Vakarų Afrikos šalių ekonomikos struktūrinius pokyčius ir veiklos įvairinimą, stiprinti konkurencingumą, skatinti prekybos ir technologijų plėtotę ir darbo vietų kūrimą Vakarų Afrikos valstybėse ir į jas pritraukti investicijų;

PATVIRTINDAMI, kad stabilumas ir ilgalaikė taika yra svarbiausi sėkmingos Vakarų Afrikos regioninės integracijos, prie kurios turi prisidėti EPS, veiksniai;

PAREIKŠDAMI savo ryžtą drauge įgyvendinti nurodytus tikslus toliau laikydamiesi Kotonu susitarimo nuostatų ir siekdami sudaryti abipusiai naudingą ir iš tiesų vystymąsi skatinantį EPS,

SUSITARĖ:

I DALIS

EKONOMINĖ IR PREKYBOS PARTNERYSTĖ SIEKIANT DARNAUS VYSTYMOSI

1 straipsnis

Tikslai

1. Šio susitarimo tikslai:

   a) tinkamai atsižvelgiant į Vakarų Afrikos regiono poreikius ir skirtingą Šalių ekonominio išsivystymo lygį užmegzti ekonominę ir prekybos partnerystę, kuri padėtų skatinti spartų ekonomikos augimą kuriant darbo vietas, mažinti ir ilgainiui panaikinti skurdą, kelti gyvenimo lygį, pasiekti visišką užimtumą, įvairinti ekonomiką, didinti realųjį darbo užmokestį ir gamybos apimtį;

   b) skatinti regioninę integraciją, ekonominį bendradarbiavimą ir patikimą ekonomikos valdymą Vakarų Afrikos regione;

   c) plėtoti tarpusavio prekybą regione ir skatinti kurti bendrą ir veiksmingą Vakarų Afrikos regioninę rinką;

   d) prisidėti prie darnios ir laipsniškos Vakarų Afrikos regiono integracijos į pasaulio ekonomiką, atsižvelgiant į šio regiono pasirinktas politikos kryptis ir vystymosi prioritetus bei strategijas;

   e) vadovaujantis solidarumo principu ir siekiant abipusių interesų stiprinti Šalių ekonominius ir prekybinius santykius laikantis PPO nustatytų prievolių ir atsižvelgiant į didelius šių dviejų regionų skirtumus konkurencingumo srityje.

2. Siekdamos įgyvendinti šio straipsnio 1 dalyje nurodytus tikslus Šalys įsipareigoja:

   a) stiprinti Vakarų Afrikos regiono gamybos sektoriaus tiekimo pajėgumus ir konkurencingumą;

   b) stiprinti Vakarų Afrikos regiono prekybos politikos ir kitų su prekyba susijusių taisyklių įgyvendinimo pajėgumus;

   c) padėti Šalims veiksmingai laikytis tarptautiniuose forumuose prisiimtų įsipareigojimų, susijusių su darniu vystymusi, vystymosi finansavimu, prekybai tenkančio vystymosi skatinimo vaidmens stiprinimu, pagalbos didinimu ir jos poveikio stiprinimu;

   d) sukurti ir įgyvendinti veiksmingą, nuspėjamą ir skaidrią regioninę teisinio reglamentavimo sistemą Vakarų Afrikos regione, kad būtų skatinamos investicijos, Vakarų Afrikos regiono privačiojo sektoriaus plėtra, viešojo ir privačiojo sektorių dialogas ir Vakarų Afrikos bei Europos Sąjungos privačiųjų sektorių partnerystė;

   e) sukurti veiksmingą, nuspėjamą ir skaidrią bendradarbiavimo priemonių sistemą, kuri padėtų siekti šio susitarimo, įskaitant EPS vystymo programą (PAPED), tikslų ir parengti jos įgyvendinimo nuostatas;

   f) užtikrinti laipsnišką ir asimetrišką tarpusavio prekybos liberalizavimą ir stiprinti sektorių bendradarbiavimą prekių ir paslaugų prekybos srityje.

2 straipsnis

Principai

1. EPS pagrįstas Kotonu susitarimo principais ir esminėmis nuostatomis, pateiktais to susitarimo 2, 9, 19 ir 35 straipsniuose. EPS pagrįstas Kotonu susitarimo ir AKR bei ES susitarimų, kurie anksčiau sudaryti finansinio bendradarbiavimo, regioninės integracijos ir ekonominio bei prekybinio bendradarbiavimo srityse, laimėjimais.

2. Įgyvendinant EPS atsižvelgiama į Kotonu susitarimo laimėjimus. Kad EPS būtų tinkamai įgyvendintas, abi Šalys turi tinkamai laikytis savo įsipareigojimų, įskaitant Europos Sąjungos įsipareigojimus dėl bendradarbiavimo vystymosi finansavimo srityje ir pagalbos prekybai.

3. Visu EPS įgyvendinimo laikotarpiu Šalys laikosi su vystomuoju bendradarbiavimu susijusių įsipareigojimų ir įdiegia mechanizmus, kuriais užtikrinamas ilgalaikis EPS rėmimo priemonių, kaip nurodyta šio susitarimo III dalyje pateiktoje EPS vystymo programoje, ir vystomojo bendradarbiavimo nuoseklumas.

4. Šių dviejų regionų prekybiniai santykiai grindžiami abipusiškumo principu ir palaikomi atsižvelgiant į skirtingą išsivystymo lygmenį. Todėl pagal šį susitarimą prisiimtais įsipareigojimais laikomasi Kotonu susitarimo 34 straipsnio nuostatų, kuriomis Šalių įsipareigojimams nustatomos specialios diferencijuotos sąlygos. Jais visų pirma siekiama atsižvelgti į Vakarų Afrikos valstybių ekonomikos pažeidžiamumą ir užtikrinti, kad vykstant Vakarų Afrikos valstybėms palankiam prekybos liberalizavimo procesui būtų laikomasi progresyvumo, lankstumo bei asimetrijos principų.

5. Laikydamosi šiuo susitarimu prisiimtų prekybinių įsipareigojimų, Šalys netrukdo įgyvendinti Vakarų Afrikos regiono pagal darnaus vystymosi strategiją priimtos žemės ūkio, aprūpinimo maistu saugumo, visuomenės sveikatos, švietimo politikos ir kitų ekonominės ir socialinės politikos priemonių.

6. Sėkmingam EPS įgyvendinimui užtikrinti būtina užmegzti tvirtą partnerystę, pagrįstą bendra Šalių atsakomybe už Susitarimo įgyvendinimą. Todėl Šalys įsipareigoja užtikrinti tinkamą jo įgyvendinimą.

7. Šalys dar kartą patvirtina per Dohos vystymosi derybų raundą prisiimtus įsipareigojimus mažinti priemonių, galinčių iškreipti prekybą, ir tokių priemonių vengti, taip pat siekti plačių užmojų šioje srityje.

8. Siekdamos veiksmingai įgyvendinti Susitarimą, Šalys sukuria jungtines institucijas, kurios įdiegia nuolatinius valdymo, stebėsenos ir vertinimo mechanizmus, kurie prireikus pasitelkiami atliekant šio susitarimo tikslams įgyvendinti būtinus koregavimus.

3 straipsnis

Ekonomikos augimas ir darnus vystymasis

1. Šalys dar kartą patvirtina, kad į darnaus vystymosi tikslą turi būti atsižvelgiama ir jis turi būti integruotas visais jų ekonominės partnerystės lygmenimis, vykdant įsipareigojimus, nustatytus Kotonu susitarimo 1, 2, 9, 19, 21, 22, 23, 28 ir 29 straipsniuose, ypač bendrą įsipareigojimą skatinti ekonominį vystymąsi, sumažinti ir galiausiai visiškai panaikinti skurdą, atsižvelgiant į darnaus vystymosi tikslus.

2. Pagal šį susitarimą siekdamos darnaus vystymosi Šalys įsipareigoja visapusiškai atsižvelgti į gyventojų ir ateities kartų žmogiškuosius, kultūrinius, ekonominius, socialinius, sveikatos ir aplinkos interesus.

3. Šalys dar kartą patvirtina savo įsipareigojimus kovoti su skurdu ir parengti bei įgyvendinti programas, kurios padėtų stiprinti makroekonomikos sistemą, skatinti spartų ir tvarų ekonomikos augimą, plėtoti Vakarų Afrikos šalių regioninei ir tarptautinei prekybai būtiną infrastruktūrą. Todėl Šalys remia institucijų reformas, kuriomis nacionalinėms ir regioninėms valdžios institucijoms siekiama padėti laikytis prekybos liberalizavimo reikalavimų ir stiprinti Vakarų Afrikos regiono gamybos sektorių pajėgumus.

4. Šalys remia Vakarų Afrikos regiono pastangas užtikrinti tvarų miškų bei žvejybos valdymą ir kurti šiuolaikinį žemės ūkį. Jos rengia ir įgyvendina naujoviškas prekybos priemones, padedančias išsaugoti gamtos išteklius.

5. Šalys siekia stiprinti dalyvių techninius pajėgumus ir gebėjimus, kad būtų skatinamas darbo vietų kūrimas ir vykdomi EPS socialiniams tikslams įgyvendinti būtini pokyčiai.

4 straipsnis

Regioninė integracija

1. Šalys pripažįsta, kad regioninė integracija yra svarbiausias jų partnerystės aspektas ir veiksminga šio susitarimo tikslų įgyvendinimo priemonė, ir susitaria tokią integraciją tvirtai remti.

2. Atsižvelgdama į 1 dalį, Europos Sąjunga, laikydamasi III dalies nuostatų, teikia techninę ir finansinę paramą regioninei integracijai skatinti, visų pirma tam, kad būtų kuriama muitų sąjunga ir bendra rinka, užtikrinama makroekonomikos ir prekybos stebėsena ir nustatomos regioninės taisyklės, padedančios didinti verslo aplinkos Vakarų Afrikos regione patrauklumą.

II DALIS

PREKYBOS POLITIKA IR SU PREKYBA SUSIJĘ KLAUSIMAI

1 SKYRIUS

MUITAI

5 straipsnis

Taikymo sritis

Šio skyriaus nuostatos taikomos Šalių tarpusavio prekybai prekėmis.

6 straipsnis

Kilmės taisyklės

1. Šiame straipsnyje sąvoka „kilmės statusas“ taikoma prekėms, atitinkančioms Protokolo dėl sąvokos „kilmės statusą turinčių produktų“ apibrėžties ir administracinio bendradarbiavimo metodų A priede nustatytas kilmės taisykles.

2. Ne vėliau kaip per penkerius metus nuo šio susitarimo įsigaliojimo dienos Šalys, atsižvelgdamos į Vakarų Afrikos regiono vystymosi tikslus ir Afrikos Sąjungos integracijos procesus, nustato naujas kilmės taisykles, kad būtų supaprastintos kilmės nustatymo sąvokos ir metodai. Tai darydamos Šalys atsižvelgia į technologijų plėtrą, gamybos procesus ir visus kitus susijusius veiksnius, dėl kurių gali reikėti keisti Protokolą dėl kilmės taisyklių.

3. Visi 1 dalyje nurodytų kilmės taisyklių pakeitimai arba tikslinimai atliekami Jungtinės EPS tarybos sprendimu.

7 straipsnis

Muitai

1. Muitais laikomi bet kokie muitai ar privalomieji mokėjimai, nustatyti importuojamoms arba eksportuojamoms prekėms, įskaitant joms taikomą bet kokio pobūdžio papildomą mokestį ar priemoką. Muitais nelaikomi:

   a) mokesčiai arba kiti vidaus privalomieji mokėjimai, taikomi pagal 35 straipsnį;

   b) antidempingo, kompensacinės ar kitos apsaugos priemonės, taikomos pagal 2 skyrių;

   c) mokesčiai arba kiti privalomieji mokėjimai, taikomi pagal 8 straipsnį dėl mokesčių ir kitų privalomųjų mokėjimų.

2. Kiekvienam produktui taikoma bazinė muito norma, nuo kurios vadovaujantis Susitarimu turi būti toliau mažinamas muitas, yra Susitarimo įsigaliojimo dieną faktiškai taikytinas muitas.

8 straipsnis

Mokesčiai ir kiti privalomieji mokėjimai

7 straipsnyje nurodytiems mokesčiams ir kitiems privalomiesiems mokėjimams taikomi suteiktų paslaugų faktinę vertę atitinkantys tarifai ir jie neturi būti taikomi kaip netiesioginė nacionalinių produktų apsauga arba kaip fiskaliniais tikslais taikomas importo ar eksporto mokestis.

9 straipsnis

Status quo

1. Nuo šio susitarimo įsigaliojimo dienos produktams, kurių prekybą Šalys liberalizuoja, nenustatoma naujų importo muitų, o produktams jau taikomi muitai nedidinami.

2. Neatsižvelgiant į 1 dalį, Vakarų Afrikos regionas, baigdamas įvesti bendrą VAVEB išorės muitų tarifą, iki 2014 m. gruodžio 31 d. gali persvarstyti Europos Sąjungos kilmės prekėms taikomą bazinio muito normą, jei bendras tokių muitų poveikis nėra didesnis nei C priede nustatytų muitų poveikis. Jungtinė EPS taryba atitinkamai pakeičia C priedą.

10 straipsnis

Importo muitų panaikinimas

1. Į Europos Sąjungą importuojamiems Vakarų Afrikos Šalies kilmės produktams, išskyrus B priede nurodytus produktus ir jame nustatytomis sąlygomis, 7 straipsnyje nurodyti muitai netaikomi.

2. Vakarų Afrikos regionas, laikydamasis C priede pateikto tvarkaraščio, sumažina ir laipsniškai panaikina Europos Sąjungos kilmės produktams taikomus 7 straipsnyje nurodytus muitus.

11 straipsnis

Vakarų Afrikos regioninių ekonominių bendrijų autonominiai ištekliai

Pagal šį susitarimą Šalys susitaria, kad toliau taikomas už regioninę integraciją atsakingų Vakarų Afrikos regiono organizacijų (VAVEB ir VAEPS) autonominio finansavimo mechanizmas, kol bus nustatyta nauja finansavimo tvarka.

12 straipsnis

Su tarifais susijusių Vakarų Afrikos įsipareigojimų ir bendros sektorių politikos keitimas

1. Nepažeidžiant 10 straipsnio nuostatų dėl Vakarų Afrikos regiono muitų panaikinimo, atsižvelgdama į konkrečius vystymosi poreikius, visų pirma poreikį remti bendrą sektorių politiką, Vakarų Afrikos Šalis, gavusi Jungtinės EPS tarybos sutikimą, gali nuspręsti pakeisti C priede nustatyto muito, taikomo į Vakarų Afriką importuojamai (-oms) Europos Sąjungos Šalies kilmės prekei (-ėms), dydį. Tokį sprendimą Jungtinė EPS taryba priima per šešis (6) mėnesius nuo dienos, kurią Europos Sąjungos Šaliai perduotas pranešimas.

2. Šalys užtikrina, kad tokiu pakeitimu nebūtų prieštaraujama 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT) XXIV straipsnio nuostatoms.

3. Su tarifais susijusių įsipareigojimų pakeitimai galioja tik laikotarpiu, kuris būtinas konkretiems su vystymusi susijusiems Vakarų Afrikos regiono poreikiams patenkinti.

13 straipsnis

Eksporto muitai ir mokesčiai

1. Nuo Susitarimo įsigaliojimo dienos Šalių tarpusavio prekybai nenustatoma naujų muitų, eksporto mokesčių ar jiems lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų, o jau taikomi muitai, eksporto mokesčiai ar privalomieji mokėjimai nedidinami.

2. Muitai, eksporto mokesčiai ar jiems lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai neviršija į visas kitas šalis, kurios nėra šio susitarimo Šalys, eksportuojamoms prekėms taikomų muitų, eksporto mokesčių ar privalomųjų mokėjimų.

3. Išimtinėmis aplinkybėmis, jei Vakarų Afrikos Šalis gali pagrįsti konkrečius pajamų poreikius, naujų pramonės sektorių skatinimą ar aplinkos apsaugą, pasikonsultavusi su Europos Sąjungos Šalimi, ji gali tam tikroms papildomoms prekėms laikinai nustatyti muitus, eksporto mokesčius arba jiems lygiaverčio poveikio privalomuosius mokėjimus arba padidinti jau taikomus.

4. Šalys susitaria persvarstyti šio straipsnio nuostatas Jungtinėje EPS taryboje visapusiškai laikydamosi šio susitarimo peržiūros sąlygų ir atsižvelgdamos į jų poveikį Vakarų Afrikos Šalies vystymuisi ir ekonomikos įvairinimui.

14 straipsnis

Prekių judėjimas

1. Vienos iš Šalių kilmės prekėms muitai kitos Šalies teritorijoje taikomi tik vieną kartą. Kitos Šalies teritorijoje laisvai judančioms prekėms papildomi muitai netaikomi.

2. Taikant 1 dalies nuostatas, nuo šio susitarimo įsigaliojimo dienos Vakarų Afrikos regionui nustatomas penkerių (5) metų pereinamasis laikotarpis laisvo prekių judėjimo sistemai sukurti. Šis laikotarpis gali būti peržiūrimas atsižvelgiant į Vakarų Afrikos regiono mokesčių reformos, vykdomos bendradarbiaujant su Europos Sąjunga, rezultatus. Todėl Šalys reguliariai vertina įgyvendinamas reformas.

3. Šalys bendradarbiauja siekdamos lengvinti prekių judėjimą ir paprastinti muitinės procedūras, laikydamosi 5 skyriaus nuostatų dėl prekybos lengvinimo.

15 straipsnis

Prekių klasifikavimas

Prekės, kurioms taikomas šis susitarimas, klasifikuojamos pagal atitinkamą kiekvienos Šalies muitinės nomenklatūrą laikantis Suderintosios prekių aprašymo ir kodavimo sistemos (toliau – SS).

16 straipsnis

Nuostata dėl didžiausio palankumo statuso suteikimo

1. Šalys patvirtina savo įsipareigojimą dėl įgaliojimų suteikimo sąlygos.

2. Jei Europos Sąjungos Šalis, pasirašiusi šį susitarimą, pasirašo lengvatinio režimo susitarimų su trečiosiomis šalimis, ji Vakarų Afrikos Šaliai taiko lengvatinio muitų tarifo režimą, kuris yra ne mažiau palankus už taikomą trečiosioms šalims.

3. Vakarų Afrikos Šalis Europos Sąjungos Šaliai taiko lengvatinio muitų tarifo režimą, kuris ne mažiau palankus už režimą, taikomą prekybos partneriams po šio susitarimo pasirašymo, išskyrus režimą, taikomą Afrikos šalims ir AKR valstybėms, kurioms tenka daugiau kaip 1,5 proc. pasaulio prekybos ir kurių industrializacijos rodiklis, apskaičiuotas kaip BVP tenkanti pridėtinės vertės gamybos srityje dalis, metais prieš šioje dalyje nurodyto lengvatinio režimo susitarimo įsigaliojimą viršija 10 proc. Jei lengvatinio režimo susitarimas pasirašomas su šalių, kurios veikia individualiai, kolektyviai arba pagal laisvos prekybos susitarimą, grupe, pasaulio prekybai tenkančios santykinės dalies riba yra 2 proc. Apskaičiavimams naudojami oficialūs PPO pagrindinių pasaulio prekių eksportuotojų duomenys (išskyrus ES vidaus prekybą) ir Jungtinių Tautų pramonės plėtros organizacijos pridėtinės vertės gamybos srityje duomenys.

4. Jei 3 dalyje nurodytas prekybos partneris Vakarų Afrikos Šaliai taiko režimą, kuris yra iš esmės palankesnis už Europos Sąjungos Šalies taikomą režimą, Šalys konsultuojasi ir drauge priima sprendimą dėl 3 dalies nuostatų taikymo.

5. Visus su šio straipsnio aiškinimu ir taikymu susijusius ginčus Šalys susitaria spręsti surengdamos konsultacijas ir siekdamos rasti abipusiškai priimtiną sprendimą.

6. Šio skyriaus nuostatos negali būti aiškinamos kaip įpareigojančios Šalis abipusiškai susitarti dėl lengvatinio režimo, kuris būtų taikomas todėl, kad viena iš Šalių šio susitarimo įsigaliojimo metu yra sudariusi lengvatinio režimo susitarimą su trečiąja šalimi.

17 straipsnis

Specialioji nuostata dėl administracinio bendradarbiavimo

1. Šalys susitaria, kad administracinis bendradarbiavimas yra labai svarbus diegiant pagal šį skyrių taikomą lengvatinį režimą ir vykdant jo kontrolę, ir įsipareigoja kovoti su pažeidimais bei sukčiavimu muitų ir susijusiose srityse.

2. Jeigu remdamasi turima informacija Šalis nustato, kad administracinio bendradarbiavimo nėra ir (arba) kad daroma pažeidimų ar sukčiaujama, vadovaudamasi šio straipsnio nuostatomis ta Šalis gali laikinai sustabdyti lengvatinio režimo atitinkama (-iems) produktui (-ams) taikymą.

3. Šiame straipsnyje sąvoka „administracinio bendradarbiavimo nėra“, be kita ko, reiškia:

   a) pakartotinį prievolės tikrinti atitinkamo (-ų) produkto (-ų) kilmės statusą nevykdymą;

   b) pakartotinį atsisakymą arba nepagrįstą delsimą atlikti paskesnį kilmės įrodymo tikrinimą ir (arba) pranešti jo rezultatus;

   c) pakartotinį atsisakymą arba nepagrįstą delsimą leisti surengti administracinio bendradarbiavimo tikrinamuosius vizitus, siekiant įvertinti su nagrinėjamo lengvatinio režimo suteikimu susijusių dokumentų autentiškumą arba informacijos tikslumą.

4. Laikinas sustabdymas taikomas šiomis sąlygomis:

   a) Šalis, kuri remdamasi turima informacija nustato, kad administracinio bendradarbiavimo nėra ir (arba) kad kita Šalis daro pažeidimus arba sukčiauja, nedelsdama apie tai praneša Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui bei pateikia gautus įrodymus ir turimą informaciją ir pradeda konsultacijas Jungtiniame EPS įgyvendinimo komitete remdamasi pagrįsta informacija ir nustatytaisiais faktais, siekdama abiem Šalims priimtino sprendimo;

   b) jeigu Šalys pradeda minėtas konsultacijas Jungtiniame EPS įgyvendinimo komitete ir per tris (3) mėnesius nuo pranešimo dienos nesusitaria dėl priimtino sprendimo, atitinkama Šalis gali laikinai sustabdyti lengvatinio režimo atitinkamam (-iems) produktui (-ams) taikymą. Apie tokį laikiną sustabdymą nedelsiant pranešama Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui;

   c) laikinas sustabdymas pagal šį straipsnį taikomas tiek, kiek yra būtina atitinkamos Šalies finansiniams interesams apsaugoti. Jis trunka ne ilgiau kaip šešis (6) mėnesius, po to terminas gali būti pratęstas. Apie Jungtinio EPS įgyvendinimo komiteto priimtus sprendimus dėl laikino sustabdymo nedelsiant pranešama. Dėl laikino sustabdymo reguliariai konsultuojamasi Jungtiniame EPS įgyvendinimo komitete, visų pirma siekiant jį panaikinti išnykus jo taikymo sąlygoms.

5. Atitinkama Šalis, pagal šio straipsnio 4 dalies a punktą teikdama pranešimą Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui, savo oficialiajame leidinyje taip pat paskelbia importuotojams skirtą pranešimą. Jame nurodoma, kad, remiantis turima informacija, nustatyta, kad dėl atitinkamo produkto nėra administracinio bendradarbiavimo ir (arba) daroma pažeidimų arba sukčiaujama.

18 straipsnis

Administracinių klaidų taisymas

Jeigu kompetentingos institucijos, taikydamos lengvatinį eksporto režimą, visų pirma taikydamos A priede pateikto Protokolo dėl sąvokos „kilmės statusą turintys produktai“ apibrėžties ir administracinio bendradarbiavimo metodų nuostatas, suklysta ir tai turi poveikio importo muitams, tokį poveikį patirianti Šalis gali pareikalauti Jungtinio EPS įgyvendinimo komiteto apsvarstyti galimybę imtis visų deramų priemonių padėčiai ištaisyti.

2 SKYRIUS

PREKYBOS APSAUGOS PRIEMONĖS

19 straipsnis

Tikslai

1. Šio skyriaus nuostatų tikslas – nustatyti sąlygas, kuriomis abi Šalys, siekdamos plėtoti tarpusavio prekybą prekėmis, galėtų taikyti prekybos apsaugos priemones nukrypdamos nuo šio susitarimo 9, 10 ir 34 straipsnio nuostatų.

2. Šalys užtikrina, kad pagal šio skyriaus nuostatas priimtos priemonės neviršytų to, kas būtina siekiant užkirsti kelią atsirasti šiame skyriuje nurodytai padėčiai arba ją ištaisyti.

20 straipsnis

Antidempingo ir kompensacinės priemonės

1. Nė viena šio susitarimo nuostata Europos Sąjungos Šalies arba Vakarų Afrikos Šalies valstybėms, veikiančioms atskirai arba kartu, nedraudžiama nustatyti antidempingo arba kompensacinių priemonių pagal atitinkamus PPO susitarimus, visų pirma pagal PPO susitarimą dėl 1994 m. GATT VI straipsnio įgyvendinimo ir PPO susitarimą dėl subsidijų ir kompensacinių priemonių.

2. Taikant šį straipsnį kilmė nustatoma pagal Šalių nelengvatines kilmės taisykles, pagrįstas PPO susitarimo nuostatomis dėl kilmės taisyklių.

3. Ketinant taikyti antidempingo arba kompensacines priemones atsižvelgiama į ypatingą Vakarų Afrikos regiono besivystančių šalių padėtį. Prieš nustatydamos galutines antidempingo arba kompensacines priemones, Šalys apsvarsto galimybę taikyti konstruktyvius sprendimus, numatytus atitinkamuose PPO susitarimuose. Tyrimą atliekančios institucijos šiuo tikslu gali surengti atitinkamas konsultacijas.

4. Antidempingo arba kompensacinių priemonių taikymo laikotarpis ir mastas yra toks, kad būtų kompensuojamas žalą darantis dempingas arba subsidijos.

5. Jokiam vienos Šalies kilmės produktui, importuojamam į kitos Šalies teritoriją, kartu netaikomos antidempingo ir kompensacinės priemonės, kuriomis siekiama ištaisyti tą pačią dėl dempingo arba eksporto subsidijų susidariusią padėtį. Šalys užtikrina, kad

tam pačiam produktui vienu metu nebūtų taikomos ir nacionalinės, ir (sub-) regioninės antidempingo arba kompensacinės priemonės.

6. Šalys susitaria įsteigti po vieną už teisminę peržiūrą, įskaitant skundus, atsakingą instituciją. Tokios institucijos sprendimai vykdomi visų valstybių, kuriose taikoma ginčijama priemonė, teritorijoje.

7. Šio straipsnio nuostatos taikomos visiems po šio susitarimo įsigaliojimo pradėtiems tyrimams.

8. Šio straipsnio nuostatoms netaikomos šio susitarimo nuostatos dėl ginčų sprendimo.

21 straipsnis

Daugiašalės apsaugos priemonės

1. Jei šio straipsnio nuostatomis nenustatyta kitaip, nė viena šio susitarimo nuostata Šalims nedraudžiama nustatyti ribotos trukmės išimtinių priemonių pagal 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT) XIX straipsnį, Susitarimą dėl apsaugos priemonių ir PPO susitarimo dėl žemės ūkio 5 straipsnį.

2. Taikant šį straipsnį kilmė nustatoma pagal Šalių nelengvatines kilmės taisykles, pagrįstas PPO susitarimo nuostatomis dėl kilmės taisyklių.

3. Nepažeidžiant 1 dalies nuostatų ir atsižvelgiant į bendruosius šio susitarimo vystymosi tikslus bei į tai, kad Vakarų Afrikos valstybių ekonomika nėra labai išvystyta, Europos Sąjungos Šalis Vakarų Afrikos Šalies valstybių importuojamiems produktams netaiko priemonių, taikytinų pagal 1994 m. GATT XIX straipsnį, Susitarimą dėl apsaugos priemonių ir PPO susitarimo dėl žemės ūkio 5 straipsnį.

4. 3 dalies nuostatos taikomos penkerių (5) metų laikotarpį, kuris prasideda šio susitarimo įsigaliojimo dieną. Likus ne mažiau kaip šimtui dvidešimt (120) dienų iki minėto laikotarpio pabaigos, Jungtinė EPS taryba, siekdama nustatyti, ar priemones reikėtų taikyti ilgiau, šių nuostatų taikymą persvarsto atsižvelgdama į Vakarų Afrikos regiono valstybių vystymosi poreikius.

5. Šio straipsnio nuostatoms netaikomos šio susitarimo nuostatos dėl ginčų sprendimo tvarkos.

22 straipsnis

Dvišalės apsaugos priemonės

1. Laikydamasi šio straipsnio nuostatų, bet kuri Šalis gali taikyti ribotos trukmės apsaugos priemones, kuriomis nukrypstama nuo 9 ir 10 straipsnių nuostatų.

2. 1 dalyje nurodytos apsaugos priemonės gali būti taikomos, jei vienos Šalies kilmės produktai į kitos Šalies teritoriją importuojami tokiais dideliais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad tai:

   a) daro arba gali daryti didelę žalą panašius ar tiesiogiai konkuruojančius produktus gaminantiems importuojančios Šalies gamintojams;

   b) sukelia arba gali sukelti ekonomikos sektoriaus sutrikimų, ypač jei tokie sutrikimai kelia rimtų socialinių problemų arba sunkumų, dėl kurių gali labai pablogėti importuojančios Šalies ekonominė padėtis, arba

c) sukelia arba gali sukelti sutrikimų panašių arba tiesiogiai konkuruojančių žemės ūkio produktų[1] rinkose arba šių rinkų reguliavimo sistemų sutrikimų.

3. Šiame straipsnyje nurodytos apsaugos priemonės taikomos tik tiek, kiek būtina rinkos padėčiai ištaisyti ar jai apsaugoti nuo didelės žalos arba sutrikimų, kaip nurodyta 2, 4 ir 5 dalyse. Importuojanti Šalis gali taikyti vieną arba daugiau šių apsaugos priemonių, kuriomis:

a) sustabdomas tolesnis šiame susitarime numatytas atitinkamam produktui taikomo importo muito normos mažinimas;

b) atitinkamam produktui taikomas muitas padidinamas iki tokio lygio, kuris neviršija kitiems PPO nariams taikomo muito ir

c) atitinkamam produktui nustatomos tarifinės kvotos.

4. Nepažeidžiant šio straipsnio 1–3 dalių nuostatų, jei kuris nors vienos ar kelių Vakarų Afrikos Šalies valstybių kilmės produktas importuojamas tokiais dideliais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad tai kelia ar gali kelti vieną iš 2 dalies a, b ir c punktuose nurodytų pavojų viename ar keliuose atokiausiuose Europos Sąjungos Šalies regionuose, Europos Sąjungos Šalis, laikydamasi šio straipsnio 6–11 dalyse nurodytų procedūrų, atitinkame (-uose) regione (-uose) gali nustatyti priežiūros arba apsaugos priemones.

5. Nepažeidžiant šio straipsnio 1–3 dalių nuostatų, jei kuris nors vienos ar kelių Europos Sąjungos Šalies valstybių kilmės produktas importuojamas tokiais dideliais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad tai kelia ar gali kelti vieną iš 2 dalies a, b ir c punktuose nurodytų pavojų vienoje ar keliose Vakarų Afrikos regiono valstybėse, ši (-os) valstybė (s), laikydamasi (-osi) šio straipsnio 6–11 dalyse nurodytų procedūrų, atitinkamos (-ų) valstybės (-ių) teritorijoje gali nustatyti priežiūros arba apsaugos priemones.

6. Šiame straipsnyje nurodytos apsaugos priemonės taikomos tik tiek laiko, kiek būtina rinkos padėčiai ištaisyti ar jai apsaugoti nuo 2, 4 ir 5 dalyse nurodytos didelės žalos arba sutrikimų.

7. Šiame straipsnyje nurodytos apsaugos priemonės taikomos ne ilgiau kaip ketverių (4) metų laikotarpį. Jei aplinkybės, dėl kurių buvo nustatytos apsaugos priemonės, nepakinta, priemonės gali būti taikomos ir toliau, bet ne ilgiau kaip dar vieną ketverių (4) metų laikotarpį.

8. Prie šiame straipsnyje nurodytų apsaugos priemonių, kurių taikymo laikotarpis yra ilgesnis nei vieni (1) metai, pateikiamas aiškus laipsniško jų panaikinimo iki nustatyto laikotarpio pabaigos tvarkaraštis.

9. Jei nesusiklosto išimtinės aplinkybės, kurias vertina Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas, jokia šiame straipsnyje nurodyta anksčiau produktui taikyta apsaugos priemonė negali būti vėl taikoma bent vienus (1) metus nuo jos taikymo pabaigos.

10. Įgyvendinant pirmiau išdėstytas dalis taikomos šios nuostatos:

a) jei Šalis mano, kad susidarė viena iš 2, 4 ir 5 dalyse nurodytų padėčių, ji nedelsiant apie tai informuoja Jungtinį EPS įgyvendinimo komitetą;

---

[1] Taikant šį straipsnį žemės ūkio produktai – produktai, kuriems taikomas PPO susitarimo dėl žemės ūkio I priedas.

b) Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas gali teikti būtinas rekomendacijas, kaip ištaisyti susidariusią padėtį. Jeigu Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas nepateikia rekomendacijų, kaip ištaisyti susidariusią padėtį, arba per 30 dienų nuo šio komiteto informavimo nerandama patenkinamo sprendimo, pagal šį straipsnį importuojanti Šalis gali imtis deramų priemonių padėčiai ištaisyti;

c) prieš imdamasi bet kokių šiame straipsnyje nurodytų priemonių arba šio straipsnio 11 dalyje nurodytais atvejais atitinkama Šalis kuo greičiau pateikia Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui visą visapusiškai padėties analizei naudingą informaciją, kad būtų galima rasti abiem Šalims priimtiną sprendimą;

d) renkantis apsaugos priemones pirmenybė teikiama priemonėms, kuriomis veiksmingiausiai ir greičiausiai išsprendžiama iškilusi problema ir mažiausiai trikdomas tinkamas šio susitarimo taikymas;

e) apie visas pagal šį straipsnį taikomas apsaugos priemones nedelsiant pranešama Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui, kuris jas reguliariai aptaria, visų pirma siekdamas sudaryti jų panaikinimo (kai tik leidžia aplinkybės) tvarkaraštį.

11. Jei dėl išimtinių aplinkybių priemones reikia taikyti nedelsiant, atitinkama importuojanti šalis – Europos Sąjungos Šalis arba Vakarų Afrikos Šalis – priklausomai nuo atvejo – gali laikinai taikyti 3, 4 ir 5 dalyse nurodytas priemones neatsižvelgdama į 10 dalies reikalavimus. Jei priemones taiko Europos Sąjungos Šalis, jos gali būti taikomos ne ilgiau kaip šimtą aštuoniasdešimt (180) dienų, o jei priemones taiko Vakarų Afrikos Šalis, arba Europos Sąjungos Šalis viename ar keliuose atokiausiuose regionuose, jos gali būti taikomos ne ilgiau kaip du šimtus keturiasdešimt (240) dienų. Tokios laikinosios priemonės taikymo trukmė skaičiuojama kaip pradinio laikotarpio arba jo pratęsimo dalis, kaip numatyta šio straipsnio 7 ir 8 dalyse. Nustatant laikinąsias priemones atsižvelgiama į visų susijusių Šalių interesus. Atitinkama importuojanti Šalis informuoja kitą Šalį ir nedelsdama kreipiasi į Jungtinį EPS įgyvendinimo komitetą, kad jis išnagrinėtų atitinkamą klausimą.

12. Jei importuojanti Šalis pradeda importuojamų produktų administracines procedūras, skirtas greitai pateikti informaciją apie prekybos srautų raidą, kuri gali sukelti šiame straipsnyje nurodytų problemų, ji nedelsdama apie tai praneša Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui.

13. Šalys nesiremia PPO susitarimais, kad sutrukdytų viena kitai priimti apsaugos priemones, atitinkančias šio straipsnio nuostatas.

23 straipsnis

Nuostata dėl naujų pramonės sektorių

1. Vakarų Afrikos Šalis gali laikinai sustabdyti taikomo muito sumažinimą arba padidinti muito normą iki kitoms PPO narėms taikomo muito normos, jeigu Europos Sąjungos kilmės produktas, kuriam sumažinta taikomo muito norma, į jos teritoriją importuojamas tokiais dideliais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad tai kelia pavojų naujiems pramonėms sektoriams arba kad tai kelia arba gali kelti pavojų naujam pramonės sektoriui, gaminančiam panašius arba tiesiogiai konkuruojančius produktus.

2. a) Jeigu Vakarų Afrikos Šalis mano, kad egzistuoja 1 dalyje nurodyta padėtis, ji nedelsdama kreipiasi į Jungtinį EPS įgyvendinimo komitetą, kad jis išnagrinėtų atitinkamą klausimą;

b) Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas gali teikti būtinas rekomendacijas, kaip ištaisyti susidariusią padėtį. Jeigu Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas rekomendacijų, kaip ištaisyti susidariusias aplinkybes, nepateikia arba per 30 dienų nuo šio komiteto informavimo nerandama patenkinamo sprendimo, pagal šį straipsnį Vakarų Afrikos Šalis gali imtis deramų priemonių padėčiai ištaisyti;

c) prieš imdamasi bet kokių šiame straipsnyje nurodytų priemonių Vakarų Afrikos Šalis pateikia Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui visą visapusiškai padėties analizei naudingą informaciją, kad būtų galima rasti abiem Šalims priimtiną sprendimą;

d) renkantis priemones pagal šį straipsnį pirmenybė teikiama priemonėms, kuriomis mažiausiai trikdomas tinkamas šio susitarimo taikymas;

e) apie visas pagal šį straipsnį taikomas priemones nedelsiant pranešama Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui, kuris jas reguliariai aptaria;

f) susidarius kritinėms aplinkybėms, kai dėl delsimo būtų padaryta sunkiai atitaisoma žala, Vakarų Afrikos Šalis 1 dalyje nurodytas priemones gali laikinai taikyti nesilaikydama a–e punkto reikalavimų. Ilgiausia tokių veiksmų trukmė – du šimtai (200) dienų. Tokių laikinųjų priemonių taikymo trukmė skaičiuojama kaip šio straipsnio 3 dalyje nustatyto laikotarpio dalis. Vakarų Afrikos Šalis informuoja Europos Sąjungos Šalį ir nedelsdama kreipiasi į Jungtinį EPS įgyvendinimo komitetą, kad jis išnagrinėtų atitinkamą klausimą.

3. Tokios priemonės gali būti taikomos ilgiausiai aštuonerius (8) metus. Jungtinė EPS taryba gali nuspręsti pratęsti priemonių taikymo laikotarpį.

24 straipsnis

Bendradarbiavimas

1. Šalys pripažįsta, kad siekiant užtikrinti sąžiningą ir skaidrią tarpusavio prekybą, svarbu bendradarbiauti prekybos apsaugos priemonių srityje.

2. Šalys, laikydamosi III dalies nuostatų, susitaria bendradarbiauti, visų pirma lengvindamos paramos priemones, šiose srityse:

a) norminių aktų tobulinimas ir institucijų stiprinimas, siekiant užtikrinti prekybos apsaugą;

b) Vakarų Afrikos Šalies valstybių kompetentingų valdžios institucijų pajėgumų geriau valdyti ir naudoti šiuo susitarimu nustatytas prekybos apsaugos priemones stiprinimas.

3 SKYRIUS

TECHNINĖS PREKYBOS KLIŪTYS IR SANITARINĖS BEI FITOSANITARINĖS PRIEMONĖS

25 straipsnis

Tikslai

1. Šio skyriaus tikslas – lengvinti Šalių tarpusavio prekybą prekėmis stiprinant jų pajėgumus nustatyti nereikalingas prekybos kliūtis, kylančias dėl vienos ar kitos Šalies techninių reglamentų, taisyklių ir atitikties vertinimo procedūrų, užkirsti tokioms kliūtims kelią bei jas pašalinti ir stiprinti Šalių pajėgumus užtikrinti augalų, gyvūnų ir visuomenės sveikatos apsaugą.

2. Taikydamos šio skyriaus nuostatas, Šalys užtikrina, kad iš kitos Šalies teritorijos importuojamiems produktams būtų taikomas nediskriminacinis režimas, palyginti su panašiems vidaus kilmės produktams ir panašiems trečiųjų šalių kilmės produktams taikomu režimu.

3. Laikydamosi PPO Sutarties dėl sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių taikymo (toliau – SFP sutartis) 2 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatų, Šalys užtikrina, kad taikant sanitarines ir fitosanitarines priemones, reikalingas žmonių, gyvūnų ir augalų gyvybės ar sveikatos apsaugai, nebūtų siekiama kurti arba nebūtų kuriamos nereikalingos Šalių tarpusavio prekybos prekėmis kliūtys. Todėl tokiomis priemonėmis neturi būti sudaryta daugiau kliūčių prekybai nei būtina.

26 straipsnis

Taikymo sritis ir apibrėžtys

1. Šio skyriaus nuostatos taikomos techniniams reglamentams, standartams ir atitikties vertinimo procedūroms, apibrėžtiems PPO sutartyje dėl techninių prekybos kliūčių (toliau – TPK sutartis), ir sanitarinėms ir fitosanitarinėms priemonėms (toliau – SFS priemonės), kurios daro poveikį Šalių tarpusavio prekybai.

2. Jei nenurodyta kitaip, šiame skyriuje vartojamos PPO TPK sutarties ir SFP sutarties, Maisto kodekso komisijos priimtų susijusių standartų ir tekstų, Tarptautinės augalų apsaugos konvencijos, Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos apibrėžtys, įskaitant visas šiame skyriuje pateikiamas nuorodas į „produktus“.

27 straipsnis

Kompetentingos institucijos

1. Už šiame skyriuje nurodytų priemonių taikymą atsakingos šio susitarimo D priedo II priedėlyje nurodytos Šalių institucijos.

2. Šalys, vadovaudamosi 31 straipsniu, tinkamu laiku informuoja viena kitą apie visus reikšmingus D priedo II priedėlyje nurodytų kompetentingų institucijų pasikeitimus. Reikalingus šio susitarimo D priedo II priedėlio dalinius pakeitimus priima Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas.

28 straipsnis

Savitarpio prievolės

1. Šalys patvirtina savo teises ir prievoles pagal taikomas PPO sutartis, visų pirma SFP sutartį ir TPK sutartį. Be to, Šalys dar kartą patvirtina savo teises ir prievoles, kurias jos turi pagal Tarptautinės augalų apsaugos konvencijos, Maisto kodekso komisijos ir Pasaulio gyvūnų sveikatos organizacijos priimtas taisykles ir dokumentus. Valstybės, kurios nėra PPO narės, taip pat patvirtina savo įsipareigojimą vykdyti savo prievoles pagal SFP ir TPK sutartis visose srityse, kurios turi įtakos Šalių prekybiniams santykiams.

2. Šalys dar kartą patvirtina įsipareigojimą gerinti visuomenės sveikatą savo teritorijoje, visų pirma stiprinti pajėgumus nustatyti reikalavimų neatitinkančius produktus.

3. Vykdydamos tarpusavio prekybą Šalys susitaria neeksportuoti arba nereeksportuoti produktų, kurie neatitinka eksportuojančios Šalies teisės aktais nustatytų reikalavimų. Tačiau leidžiamas produktų, kuriems taikomos SFS priemonės, eksportas ir reeksportas, jeigu taip aiškiai nustatė importuojančios Šalies institucijos. Kitų produktų eksportas leidžiamas, nebent importuojančios Šalies teisės aktais nustatytas eksporto draudimas.

4. Vykdydamos veiklą pagal šį skyrių Šalys vadovaujasi šiais įsipareigojimais, teisėmis ir prievolėmis.

29 straipsnis

Lygiavertiškumas

1. Šalys pripažįsta viena kitos sanitarines ir fitosanitarines priemones lygiavertėmis, net jeigu tos priemonės skiriasi nuo jų pačių priemonių ar nuo tų, kurias taiko trečiosios šalys, prekiaujančios tuo pačiu produktu, jeigu eksportuojanti Šalis objektyviai įrodo importuojančiai Šaliai, jog jos priemone užtikrinamas atitinkamas importuojančios Šalies sanitarinės ar fitosanitarinės apsaugos lygis. Šiuo tikslu importuojančios Šalies prašymu jai suteikiama pagrįsta prieiga patikrinimams, tyrimams ir kitoms susijusioms procedūroms atlikti.

2. Šalys, gavusios prašymą, abipusišku sutarimu pradeda konsultacijas siekdamos sudaryti dvišalius bei daugiašalius susitarimus dėl nurodytų sanitarinių ar fitosanitarinių priemonių lygiavertiškumo pripažinimo.

30 straipsnis

Teritorijų sanitarinio ir fitosanitarinio statuso nustatymas

Nustatydamos importo sąlygas Šalys, remdamosi SFP sutarties 6 straipsniu, gali siūlyti ir kiekvienu atveju atskirai nustatyti teritorijas, kurioms suteiktas tam tikras sanitarinis ir fitosanitarinis statusas. Šalys užtikrina, kad jų sanitarinės ar fitosanitarinės priemonės būtų pritaikytos prie teritorijos – visos šalies ar šalies dalies, ar kelių šalių, ar jų dalių – iš kur produktas kilęs arba kur produktas yra gabenamas, sanitarinių ir fitosanitarinių charakteristikų.

31 straipsnis

Prekybos sąlygų skaidrumas ir dalijimasis informacija

1. Siekdamos užtikrinti atitiktį taisyklėms, Šalys, laikydamosi SFP ir TPK sutartyse nustatytos pranešimo tvarkos, praneša vienai kitai apie visus produktams taikomų teisinių ir administracinių reikalavimų pasikeitimus.

2. Prireikus Šalys susitaria tinkamu laiku ir laikydamosi SFP sutarties rekomendacijų raštu informuoti viena kitą apie priimtas prekių importo draudimo priemones, siekiant spręsti kokią nors su sveikata (visuomenės, gyvūnų ar fitosanitarine), rizikos prevencija ar aplinka susijusią problemą.

3. Šalys susitaria keistis informacija ir tokiu būdu bendradarbiauti siekiant, kad jų produktai atitiktų techninius reglamentus bei būtinus standartus ir galėtų būti tiekiami kitos Šalies rinkai.

4. Prireikus Šalys taip pat tiesiogiai keičiasi kitų sričių informacija, jei jos susitaria, kad šios sritys gali būti svarbios jų prekybiniams santykiams, įskaitant maisto saugos klausimus, staigius gyvūnų ir augalų ligų protrūkius, mokslines nuomones ir kitus svarbius su produktų sauga susijusius įvykius.

5. Prireikus Šalys susitaria keistis epidemiologinio gyvūnų ligų stebėjimo srities informacija. Be to, Šalys keičiasi fitosanitarinės apsaugos srities informacija apie parazitų, keliančių žinomą tiesioginę grėsmę kitai Šaliai, atsiradimą.

6. Laikydamosi SFP ir TPK sutartyse nustatytos pranešimo tvarkos, Šalys susitaria bendradarbiauti siekdamos greitai viena kitai pranešti apie naujas regionines taisykles, kurios galėtų daryti poveikį Šalių tarpusavio prekybai.

32 straipsnis

Regioninė integracija

1. Siekdamos lengvinti tarpusavio prekybą, Šalys įsipareigoja kiek įmanoma regiono lygmeniu suderinti taikomas importo taisykles, priemones ir sąlygas.

2. Jeigu šio susitarimo įsigaliojimo metu jau taikomos importo sąlygos, iki suderintų importo sąlygų nustatymo Vakarų Afrikos regiono ir Europos Sąjungos valstybės minėtas sąlygas taiko laikydamosi principo, kad vienos iš Šalių valstybės rinkai teisėtai pateikti kitos iš Šalių kilmės produktai gali būti teisėtai pateikti tos Šalies kitų valstybių rinkoms, netaikant jokių kitų ribojimų ar administracinių reikalavimų.

3. Taikydamos šiame skyriuje nustatytas priemones Vakarų Afrikos valstybės užtikrina, kad Vakarų Afrikos kilmės produktams taikomas režimas būtų ne mažiau palankus už režimą, taikomą panašiems į Vakarų Afrikos regioną importuojamiems Europos Sąjungos kilmės produktams.

33 straipsnis

Bendradarbiavimas

1. Šalys pripažįsta, kad siekiant šio skyriaus tikslų svarbu bendradarbiauti techninių reglamentų, sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių, atitikties vertinimo ir atsekamumo srityse.

2. Siekdamos gerinti šio susitarimo D priedo I priedėlyje nurodytų Vakarų Afrikos regiono valstybių prioritetinių produktų kokybę ir didinti konkurencingumą bei galimybes patekti į Europos Sąjungos rinką, Šalys, be kita ko, taikydamos pagal III dalies nuostatas numatytas finansinės paramos priemones, susitaria bendradarbiauti šiose srityse:

   a) tinkamos Šalių keitimosi informacija ir dalijimosi patirtimi bazės sukūrimas;

   b) bendradarbiavimas tarptautinėse standartizacijos, metrologijos ir akreditacijos organizacijose, įskaitant Vakarų Afrikos Šalies atstovų dalyvavimo šių organizacijų posėdžiuose lengvinimą;

   c) techninių standartų ir reglamentų, atitikties vertinimo procedūrų, regionų lygmens suderintų sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių priėmimas remiantis atitinkamais tarptautiniais standartais;

   d) viešojo ir privačiojo sektoriaus dalyvių pajėgumų stiprinimas, įskaitant informavimą ir mokymą, siekiant tinkamai taikyti Europos Sąjungos

standartus, reglamentus ir fitosanitarines priemones ir dalyvauti tarptautinių standartizacijos institucijų veikloje;

e) nacionalinių pajėgumų laikytis standartų, vertinti produktų atitiktį, užtikrinti atsekamumą ir patekimą į Europos Sąjungos rinką stiprinimas.

4 SKYRIUS

KITOS NETARIFINĖS KLIŪTYS

34 straipsnis

Kiekio ribojimo draudimas

Nuo šio susitarimo įsigaliojimo panaikinami Šalių tarpusavio prekybai poveikį darantys importo ar eksporto draudimai ar ribojimai, kaip antai kvotos, importo ar eksporto licencijos ar kitos priemonės, išskyrus šio susitarimo 7 ir 8 straipsniuose nurodytus muitus, mokesčius ir kitus privalomuosius mokėjimus. Nenustatoma jokių naujų priemonių. Šio straipsnio nuostatomis nedaromas poveikis 2 skyriaus nuostatoms dėl prekybos apsaugos priemonių ir šio susitarimo 89 straipsnio nuostatoms dėl mokėjimų balanso.

35 straipsnis

Nacionalinis vidaus mokesčių ir reguliavimo režimas

1. Importuojamiems vienos Šalies kilmės produktams negali būti tiesiogiai ar netiesiogiai taikoma vidaus mokesčių ar kitų privalomųjų mokėjimų, viršijančių panašiems kitos Šalies produktams tiesiogiai ar netiesiogiai taikomus mokesčius ar privalomuosius mokėjimus. Šalys įsipareigoja jokiais kitais būdais netaikyti vidaus mokesčių ar kitų vidaus privalomųjų mokėjimų, skirtų nacionaliniams gamintojams apsaugoti.

2. Importuojamiems vienos Šalies kilmės produktams pagal visus pardavimo, pateikimo parduoti, pirkimo, gabenimo, paskirstymo ir naudojimo vidaus rinkoje įstatymus, taisykles ir reikalavimus taikomas režimas ne mažiau palankus už režimą, taikomą panašiems kitos Šalies produktams. Šios dalies nuostatomis nedraudžiama taikyti skirtingų vidaus gabenimo mokesčių, susijusių tik su ekonomišku transporto priemonių naudojimu, o ne su produkto kilme.

3. Šalys įsipareigoja nenustatyti ir netaikyti jokių nacionalinių kiekybinių produktų maišymo, perdirbimo arba naudojimo tam tikrais nustatytais kiekiais arba proporcijomis taisyklių, kuriomis tiesiogiai ar netiesiogiai būtų reikalaujama, kad tam tikras tokiose taisyklėse nurodyto produkto kiekis ar jo dalis būtų gauta iš vidaus išteklių. Be to, kiekviena Šalis įsipareigoja jokiais kitais būdais netaikyti vidaus kiekybės taisyklių, skirtų vidaus gamintojams apsaugoti.

4. Šio straipsnio nuostatomis nedraudžiama mokėti išskirtinai nacionaliniams gamintojams skirtų subsidijų, įskaitant išmokas, finansuojamas iš mokesčių arba vidaus privalomųjų mokėjimų, surinktų laikantis šio straipsnio nuostatų, be to, nedraudžiama teikti subsidijų valdžios institucijoms įsigyti nacionalinių produktų.

5. Šio straipsnio nuostatos netaikomos įstatymams ir kitiems teisės aktams, susijusiems su viešaisiais pirkimais, jų procedūroms ir praktikai.

6. Šio straipsnio nuostatomis nepažeidžiamos šio susitarimo nuostatos dėl prekybos apsaugos priemonių.

5 SKYRIUS

PREKYBOS LENGVINIMAS, MUITINIŲ BENDRADARBIAVIMAS IR SAVITARPIO ADMINISTRACINĖ PAGALBA

36 straipsnis

Tikslai

1. Šalys pripažįsta, kad kintančiomis pasaulinės prekybos aplinkybėmis svarbu plėtoti muitinių bendradarbiavimą ir lengvinti prekybą. Siekdamos užtikrinti, kad laikantis atitinkamų teisės aktų bei procedūrų ir stiprinant atitinkamų institucijų administracinius pajėgumus būtų padedama siekti veiksmingos kontrolės bei prekybos lengvinimo skatinimo tikslų ir būtų skatinamas EPS pasirašiusių valstybių vystymasis bei regioninė integracija, Šalys susitaria stiprinti bendradarbiavimą šioje srityje.

2. Šalys susitaria nenukrypti nuo teisėtų viešosios politikos tikslų, įskaitant saugumo ir sukčiavimo prevencijos tikslus.

3. Šalys įsipareigoja užtikrinti laisvą prekių, kurioms taikomas šis susitarimas, judėjimą savo teritorijose.

37 straipsnis

Muitinių bendradarbiavimas ir savitarpio administracinė pagalba

1. Norėdamos užtikrinti, kad būtų laikomasi šio skyriaus nuostatų ir veiksmingai siekiama 36 straipsnyje nustatytų tikslų, Šalys:

   a) dalijasi informacija apie muitų teisės aktus ir muitinės procedūras;

   b) rengia bendras su importo, eksporto ir tranzito procedūromis susijusias iniciatyvas bei iniciatyvas, kuriomis verslo bendruomenei siekiama teikti kokybiškas paslaugas;

   c) bendradarbiauja automatizuojant muitinės ir kitas prekybos procedūras ir rengiant bendrus keitimosi duomenimis standartus;

   d) kiek įmanoma, nustato bendras pozicijas tokiose su muitinių veikla susijusiose tarptautinėse organizacijose kaip PPO, Pasaulio muitinių organizacija (PMO), Jungtinių Tautų organizacija ir Jungtinių Tautų prekybos ir plėtros konferencija;

   e) bendradarbiauja planuodamos ir teikdamos techninę pagalbą, visų pirma vykdant muitinės reformas ir lengvinant prekybą, laikydamosi šio susitarimo nuostatų ir

   f) skatina visų šalyse įsteigtų valdžios institucijų, organizacijų ir kitų susijusių institucijų tarpusavio ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą.

2. Neatsižvelgdamos į 1 dalies nuostatas Šalių valdžios institucijos viena kitai teikia savitarpio administracinę pagalbą muitinės klausimais vadovaudamosi E priedo Protokolo dėl savitarpio administracinės pagalbos muitinės reikalų srityje nuostatomis.

38 straipsnis

Muitų teisės aktai ir muitinės procedūros

1. Šalys užtikrina ir deda visas pastangas, kad jų prekybos ir muitų teisės aktai, nuostatos ir procedūros būtų pagrįsti:

   a) muitų ir prekybos srityje galiojančiomis tarptautinėmis priemonėmis ir standartais, įskaitant esmines Tarptautinės muitinės procedūrų supaprastinimo ir suderinimo konvencijos (patikslinta Kioto konvencija) nuostatas, Pasaulio muitinių organizacijos standartų sistemą, skirtą pasaulio prekybos saugumui užtikrinti ir pasaulio prekybos sąlygoms pagerinti, PMO muitinės duomenų modelį ir Konvenciją dėl suderintos prekių aprašymo ir kodavimo sistemos (SS);

   b) bendro administracinio dokumento ar analogiško elektroninio dokumento, skirto produktų importo ar eksporto muitinės deklaracijoms rengti, naudojimu;

   c) taisyklėmis, kuriomis ekonominės veiklos vykdytojams padedama išvengti nenaudingų ir diskriminacinių priemonių, garantuojama apsauga nuo sukčiavimo, subjektams, kurie pavyzdingai laikosi muitų teisės aktų, numatomos lengvatinės sąlygos;

   d) moderniais muitinės metodais, įskaitant rizikos vertinimą, supaprastintomis produktų įvežimo ir išleidimo procedūromis, kontrole po prekių išleidimo ir įmonių audito metodais;

   e) sistemų, įskaitant informacinėmis technologijomis pagrįstas sistemas, laipsnišku tobulinimu, siekiant palengvinti ekonominės veiklos vykdytojų, muitinės administracijų ir atitinkamų struktūrų elektroninius duomenų mainus;

   f) privalomosios tarifinės informacijos sistema, visų pirma tarifų klasifikacijos ir kilmės taisyklių srityje, laikantis kiekvienos Šalies teisės aktų taisyklių, kad muitinės turėtų visą joms reikalingą informaciją;

   g) taisyklėmis, kuriomis būtų užtikrinama, kad sankcijos už muitinės taisyklių ar procedūrų pažeidimus būtų proporcingos ir nediskriminacinės, ir dėl jų taikymo nebūtų nepagrįsto vilkinimo;

   h) skaidriomis, nediskriminacinėmis ir proporcingomis muitinės tarpininkų licencijavimo taisyklėmis. Šalys pripažįsta, kad ateityje svarbu panaikinti prievolę naudotis muitinės tarpininkų paslaugomis. Šį klausimą Šalys nagrinėja Specialiajame muitinės reikalų ir prekybos lengvinimo komitete;

   i) PPO susitarimo dėl tikrinimo prieš išsiuntimą nuostatų laikymąsi. Šalys pripažįsta, kad ateityje svarbu panaikinti visus reikalavimus atlikti privalomas prekių tikrinimo prieš išsiuntimą arba jas įvežus procedūras. Šį klausimą Šalys nagrinėja Specialiajame muitinės reikalų ir prekybos lengvinimo komitete.

2. Siekdamos patobulinti darbo metodus ir užtikrinti, kad būtų laikomasi nediskriminavimo, skaidrumo ir veiksmingumo principų, Šalys įsipareigoja:

   a) imtis būtinų priemonių, kad būtų supaprastinti ir standartizuoti muitinių ir kitų susijusių tarnybų reikalaujami duomenys bei dokumentai ir būtų sumažintas jų skaičius;

   b) kuo labiau supaprastinti reikalavimus ir muitinės formalumus, kad būtų galima greitai išleisti prekes ir atlikti jų muitinį įforminimą;

c) užtikrinti veiksmingas, greitas, nediskriminacines ir pareiškėjams lengvai prieinamas procedūras, suteikiančias teisę apskųsti muitinės administracijos veiksmus, nutarimus ir sprendimus, turinčius poveikį prekių importui, eksportui arba gabenimui tranzitu;

d) taikydamos priemones, atitinkančias susijusių tarptautinių konvencijų principus ir kitas šios srities priemones, įskaitant 2003 m. patikslintą Arušos deklaraciją, laikytis etikos principų.

39 straipsnis

Gabenimo tranzitu lengvinimas

1. Šalys užtikrina laisvą prekių tranzitą per jų teritoriją tinkamiausiu atitinkamam tranzitui maršrutu. Galimi ribojimai, tikrinimai ir reikalavimai turi būti pagrįsti teisėtais viešosios politikos tikslais, nediskriminaciniai, proporcingi ir visiems vienodai taikomi.

2. Šalys, nepažeisdamos teisėtų muitinės kontrolės veiksmų, susitaria iš kitos Šalies teritorijos tranzitu gabenamoms prekėms taikyti režimą, kuris ne mažiau palankus už vidaus rinkos prekėms taikomą eksporto, importo ir gabenimo režimą.

3. Šalys taiko gabenimo tranzitu per muitinę režimą, kuriuo suteikiama galimybė prekes tranzitu gabenti nemokant muitų ir kitų privalomųjų mokėjimų, jei pateikiamos atitinkamos garantijos.

4. Šalys stengiasi skatinti ir kurti regioninę tranzito infrastruktūrą, skirtą mažinti prekybos kliūtis.

5. Šalys naudoja tarptautinius prekių tranzito standartus ir priemones.

6. Šalys užtikrina visų atitinkamų institucijų bendradarbiavimą ir koordinavimą jų teritorijose, siekiant palengvinti gabenimą tranzitu ir skatinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą.

40 straipsnis

Santykiai su verslo bendruomene

Šalys susitaria:

a) užtikrinti, kad visi teisės aktai, procedūros, mokesčiai ir privalomieji mokėjimai būtų skelbiami viešai, tinkamomis ir jei įmanoma elektroninėmis priemonėmis;

b) skatinti ekonominės veiklos vykdytojų ir atitinkamų valdžios institucijų bendradarbiavimą naudojant privalomas ir viešai prieinamas procedūras, tokias kaip susitarimo memorandumai, pagrįsti PMO paskelbtais memorandumais;

c) užtikrinti, kad Šalių muitinių ir kiti susiję atitinkami reikalavimai, nurodymai ir procedūros atitiktų verslo bendruomenės poreikius, gerąją patirtį ir kad jais kuo mažiau būtų ribojama prekyba;

d) laiku ir reguliariai tartis su prekybos sektoriaus atstovais dėl su muitine ir prekyba susijusių teisės aktų pasiūlymų ir procedūrų. Taigi Šalys įsipareigoja kurti tinkamas valdžios institucijų ir verslo bendruomenės reguliarių konsultacijų sistemas;

e) užtikrinti, kad nuo bet kokių naujų ar iš dalies pakeistų teisės aktų, procedūrų, muitų ar privalomųjų mokėjimų paskelbimo iki įsigaliojimo praeitų pakankamai laiko.

Administracinę su atstovavimo reikalavimais, atvykimo procedūromis, muitinės darbo laiku ir darbo tvarka susijusią informaciją Šalys skelbia uostuose, pasienio postuose ir informacijos punktuose.

41 straipsnis

Muitinė vertė

Šalių tarpusavio prekybai taikomos muitinės vertės nustatymo taisyklės nustatomos vadovaujantis PPO susitarimu dėl 1994 m. GATT VII straipsnio įgyvendinimo. Šalys bendradarbiauja siekdamos bendro požiūrio į klausimus, susijusius su muitine verte.

42 straipsnis

Vakarų Afrikos regioninė integracija

1. Šalys įsipareigoja vykdyti muitinės reformas, visų pirma derinti procedūras ir teisės aktus, kad Vakarų Afrikos regione būtų lengvinama tarpusavio prekyba.
2. Laikydamosi minėtų nuostatų Šalys užtikrina glaudų visų struktūrų, susijusių su tarptautinių muitų srities standartų įgyvendinimu, bendradarbiavimą.

43 straipsnis

Bendradarbiavimas

1. Šalys pripažįsta, kad įgyvendinant šį susitarimą svarbu palaikyti muitinių bendradarbiavimą ir lengvinti prekybą.
2. Laikydamosi 2004 m. rugpjūčio 1 d. PPO Generalinės tarybos sprendimo D priedo 6 dalies ir šio susitarimo III dalies nuostatų, Šalys susitaria sukurti deramas techninės ir finansinės pagalbos programas, kurios padėtų įgyvendinti šio skyriaus nuostatas, visų pirma:
   a) rengti tinkamus ir supaprastintus teisės ir kitus norminius aktus;
   b) informuoti ir šviesti ekonominės veiklos vykdytojus, įskaitant susijusių darbuotojų mokymą;
   c) stiprinti muitinių administracijų ir susijusių tarnybų pajėgumus, jas modernizuoti ir skatinti jų sąveiką.

44 straipsnis

Pereinamojo laikotarpio priemonės

1. Šalys pripažįsta, kad sklandžiam šio skyriaus nuostatų įgyvendinimui užtikrinti būtinos pereinamojo laikotarpio priemonės.
2. Nepažeidžiant PPO prisiimtų įsipareigojimų, Vakarų Afrikos Šaliai nustatomas penkerių (5) metų pereinamasis laikotarpis, kuris prasideda šio susitarimo įsigaliojimo dieną ir per kurį ši Šalis įvykdo 38 straipsnio 1 dalies b ir d punktuose nurodytas prievoles. Šis laikotarpis gali būti peržiūrėtas atsižvelgiant į Vakarų Afrikos regiono reformų, vykdomų bendradarbiaujant su Europos Sąjunga, rezultatus.

45 straipsnis

Specialusis muitinės reikalų ir prekybos lengvinimo komitetas

1. Šalys įsteigia Specialųjį muitinės reikalų ir prekybos lengvinimo komitetą, kurį sudaro Šalių atstovai.

2. Specialiojo muitinės reikalų ir prekybos lengvinimo komiteto užduotys:

   a) stebėti šio skyriaus, Protokolo dėl kilmės taisyklių ir Protokolo dėl savitarpio administracinės pagalbos įgyvendinimą ir valdymą;

   b) atlikti forumo, kuriame derinami veiksmai ir aptariami visi su muitine susiję klausimai, visų pirma muitinės procedūros ir prekių išleidimo procedūros, kilmės taisyklės, muitinė vertė, tarifų klasifikacija, muitinių bendradarbiavimas ir savitarpio administracinė pagalba, funkcijas;

   c) plėtoti bendradarbiavimą siekiant rengti ir įgyvendinti muitinės procedūras ir prekių išleidimo procedūras, kilmės taisykles, muitinių bendradarbiavimo ir savitarpio administracinę pagalbą ir užtikrinti jų taikymo kontrolę.

3. Specialusis muitinės reikalų ir prekybos lengvinimo komitetas posėdžiauja kartą per metus; posėdžio datą ir darbotvarkę Šalys nustato iš anksto. Prireikus Šalys gali nuspręsti sušaukti *ad hoc* komiteto posėdžius.

4. Specialiajam muitinės reikalų ir prekybos lengvinimo komitetui paeiliui pirmininkauja viena iš Šalių.

5. Specialusis muitinės reikalų ir prekybos lengvinimo komitetas atsiskaito Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui.

6 SKYRIUS

ŽEMĖS ŪKIS, ŽUVININKYSTĖ IR APRŪPINIMO MAISTU SAUGUMAS

46 straipsnis

Tikslai

1. Šalys pripažįsta, kad Vakarų Afrikos regione žemės ūkio, įskaitant gyvulininkystę, ir žuvininkystės sektoriams tenka didelė BVP dalis ir svarbus vaidmuo kovojant su maisto stygiumi ir užtikrinant didžiosios darbingo amžiaus gyventojų dalies pajamas ir užimtumą.

2. Šio susitarimo poveikiu ekonomikai ir prekybai ir pagal EPS vystymo programą įgyvendinamais veiksmais turi būti prisidedama prie našumo, konkurencijos didinimo ir gamybos įvairinimo žemės ūkio ir žuvininkystės sektoriuose. Jį taikant taip pat turi būti sudarytos palankesnės sąlygos perdirbimo sektoriaus ir Šalių tarpusavio prekybos žemės ūkio, maisto ir žuvininkystės produktais plėtotei, atsižvelgiant į tvarų gamtos išteklių valdymą.

3. Šalys pripažįsta, kad Vakarų Afrikos regione žemės ūkio potencialas dar nėra visiškai išnaudotas ir kad būtina remti jo nacionalinės ir regioninės žemės ūkio politikos įgyvendinimą, abejoms Šalims vykdant bendradarbiavimo politiką pagal šio susitarimo III dalies nuostatas.

4. Šalys pripažįsta, kad Europos Sąjungai ir Vakarų Afrikos regionui labai svarbūs žuvininkystės, biologiniai ir jūrų ištekliai ir kad pramoninė žvejyba kelia realų

išteklių išeikvojimo pavojų, todėl būtina skatinti tvarų žuvininkystės ir vandens išteklių valdymą.

5. Šalys taip pat pripažįsta, kad Vakarų Afrikos valstybių žuvų ištekliai ir jūrų ekosistemos yra sudėtingi, biologiškai įvairūs ir pažeidžiami, todėl į šiuos veiksnius reikia atsižvelgti juos naudojant – tvariai ir veiksmingai saugoti bei valdyti žuvų išteklius ir susijusias ekosistemas, remiantis moksline informacija ir laikantis atsargumo principo, nustatyto Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacijos atsakingos žvejybos veiklos elgesio kodekse.

6. Be to, Šalys pripažįsta su žuvininkyste ir Vakarų Afrikos valstybių gyvųjų jūros išteklių naudojimu susijusios veiklos ekonominę ir socialinę svarbą bei poreikį kuo labiau prisidėti prie iš žvejybos gyvenančių bendruomenių aprūpinimo maistu saugumo, užimtumo, skurdo mažinimo, pajamų didinimo ir socialinio stabilumo.

7. Šalys pripažįsta, kad gyventojų aprūpinimo maistu saugumo užtikrinimas ir kaimo bendruomenių pragyvenimo šaltinių sukūrimas yra svarbiausi skurdo panaikinimo veiksniai, kuriuos reikia įtraukti į išplėstą Tūkstantmečio vystymosi tikslų darnaus vystymosi strategiją. Todėl jos susitaria imtis bendrų veiksmų, kad būtų išvengta žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo sutrikimo Vakarų Afrikos rinkose.

8. Įgyvendindama savo politiką, įskaitant žuvininkystės politiką, Europos Sąjunga įsipareigoja padėti Vakarų Afrikos šalims sukurti veiksmingą žuvininkystės stebėsenos, kontrolės ir priežiūros sistemą.

9. Be to, Šalys sutaria, kad svarbu regione vykdyti politiką, kuri padėtų padidinti Vakarų Afrikos regiono gyventojų iš žuvininkystės gaunamą pelną.

10. Siekdamos šiame straipsnyje nurodytų tikslų, Šalys visiškai atsižvelgia į Vakarų Afrikos Šalies ekonominių, socialinių ir aplinkos ypatybių ir poreikių įvairovę bei vystymosi strategijas.

47 straipsnis

Aprūpinimo maistu saugumas

Jei įgyvendinant šį susitarimą Vakarų Afrikos Šaliai arba kuriai nors Vakarų Afrikos regiono valstybei kyla arba gali kilti sunkumų gauti ar įsigyti produktų, būtinų aprūpinimo maistu saugumui užtikrinti, Vakarų Afrikos Šalis arba Vakarų Afrikos regiono valstybė gali imtis deramų priemonių, laikydamasi 22 straipsnyje aprašytų procedūrų.

48 straipsnis

Bendradarbiavimas žemės ūkio ir aprūpinimo maistu saugumo srityse

1. Bendradarbiavimas žemės ūkio ir aprūpinimo maistu saugumo srityse vykdomas pagal Kotonu susitarimo 53 ir 69 straipsnius. Šalys susitaria, kad su šiuo skyriumi ir šiuo susitarimu susijusios Kotonu susitarimo nuostatos būtų papildomai įgyvendintos abipusiškai stiprinant bendradarbiavimą.

2. Siekiant, kad Vakarų Afrikos regiono šalys galėtų užtikrinti savo gyventojų aprūpinimo maistu saugumą ir skatinti patvarų ir ilgalaikį žemės ūkį, abi Šalys pagal III dalies nuostatas nagrinėja visas bendradarbiavimo priemones, siekdamos:

   a) skatinti drėkinimo ir vandens išteklių valdymo programų įgyvendinimą;

   b) skatinti žemės ūkio sektoriaus techninę pažangą, inovacijas ir įvairinimą;

c) populiarinti aplinką tausojančių žemės ūkio žaliavų naudojimą;

d) plėtoti mokslinius tyrimus siekiant auginti pagerintas sėklas ir skatinti kaimo gyventojus jas naudoti;

e) sukurti integruotą žemės ūkio ir gyvulininkystės sistemą;

f) gerinti žemės ūkio produktų saugojimą ir konservavimą;

g) stiprinti valstybės teikiamą konsultacinę paramą privatiems veiklos vykdytojams;

h) stiprinti žemės ūkio produktų platinimo grandines;

i) įrengti kelius ir kaimo kelių atšakas, kad būtų pagerintas žemės ūkio produktų surinkimas ir vežimas;

j) prisidėti prie įspėjimo sistemų, skirtų pranešti apie krizes, gerinimo;

k) prisidėti prie regioninių biržų plėtojimo, siekiant geresnio informacijos apie maisto produktų atsargas regionuose centralizavimo;

l) skatinti rangovinį ūkininkavimą, vykdomą su Europos Sąjungos partneriais, pvz., ekologiškų produktų pasiūlos srityje;

m) nustatyti naujas produktų, turinčių didelę tarptautinę paklausą, kūrimo ir eksporto galimybes;

n) skatinti su žemės teise susijusias reformas, skirtas ūkininkų teisiniam tikrumui padidinti, ir taip skatinti veiksmingo žemės ūkio vystymą ir kreditų privačioms investicijoms žemės ūkio sektoriuje teikimą.

3. Šalys sutaria, kad esant ypatingiems maisto trūkumo atvejams galima įgyvendinti specialias ir konkrečias pagalbos maisto srityje programas, skirtas tokioje padėtyje atsidūrusioms šalims. Vis dėlto, šios programos jokiu būdu neturėtų kelti pavojaus šią pagalbą gaunančiose valstybėse vykdomai aprūpinimo maistu saugumo politikai.

4. Siekdamos sumažinti galimą neigiamą pagalbos importuojamu maistu poveikį Vakarų Afrikos regione, abi Šalys įsipareigoja teikti pirmenybę trišalėms pagalbos maistu srityje priemonėms, kuriomis būtų skatinama prekyba vietos žemės ūkio produktais.

5. Šalys pabrėžia žemės ūkio sektoriaus svarbą Vakarų Afrikos ekonomikai ir aprūpinimo maistu saugumui ir ypač sektorių, kurie priklauso nuo tarptautinių rinkų, pažeidžiamumą. Kiekviena Šalis užtikrina savo politikos ir vidaus paramos priemonių skaidrumą. Šiuo tikslu Europos Sąjunga bet kuriuo tinkamu būdu reguliariai teikia ataskaitą Vakarų Afrikai dėl šių priemonių, visų pirma teisinio pagrindo, priemonių formos ir su jomis susijusių sumų. Vienai Šaliai paprašius, Šalys gali keistis informacija, susijusia su bet kuria žemės ūkio politikos priemone.

6. Europos Sąjungos Šalis įsipareigoja neteikti eksporto subsidijų į Vakarų Afriką eksportuojamiems žemės ūkio produktams.

7. Siekdamos bendradarbiauti žemės ūkio ir aprūpinimo maistu saugumo srityje, Šalys sukuria nuolatinio dialogo mechanizmą, susijusį su visomis šiame straipsnyje nurodytomis sritimis. Šio dialogo sąlygos nustatomos bendru Šalių sutarimu.

49 straipsnis

Bendradarbiavimas žuvininkystės srityje

1. Siekdamos plėtoti ir skatinti bendradarbiavimą žuvininkystės srityje pagal III dalies nuostatas Šalys įsipareigoja:

a) bendradarbiauti, siekdamos tvaraus Vakarų Afrikos regiono žuvininkystės išteklių valdymo, ir taikyti atsargumo principą sprendžiant dėl tausios žvejybos lygio ir apibrėžiant prieigos prie žuvininkystės išteklių sąlygas, kurių reikia laikytis, kad būtų išvengta išteklių pereikvojimo ir bet kokio neigiamo poveikio aplinkai ir ekosistemai;

b) didinti žuvininkystės produktų pasiūlos pajėgumus ir gerinti konkurencingumą. Šiuo tikslu Europos Sąjunga įsipareigoja padėti regiono valstybėms vykdyti reikalavimus, susijusius su sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių (SFP) taikymu, taip pat plėtoti regioninę žuvininkystės produktų rinką;

c) skatinti investicijas ir gerinti galimybes gauti finansavimą, kad būtų padidintas regiono žuvininkystės įmonių našumas;

d) bendradarbiauti siekiant tvaraus mažos apimties žvejybos valdymo ir rengiant bei įgyvendinant Vakarų Afrikoje akvakultūros plėtojimo politiką;

e) parengti ir pasiūlyti būtiniausias priemones, kurias turi taikyti laivai, siekiant geresnės jų veiklos stebėsenos, kontrolės ir priežiūros;

f) imtis koordinuotų veiksmų tobulinant atgrasymo nuo neteisėtos, nedeklaruojamos ir nereglamentuojamos žvejybos, jos prevencijos ir panaikinimo būdus ir šiuo tikslu imtis deramų priemonių. Tai darydamos Šalys įsipareigoja imtis visų naudingų priemonių, kad būtų sustabdyta neteisėta žvejyba ir jai užkirstas kelias, nedarant poveikio kitiems veiksmams, kuriuos jos laiko tinkamais;

g) visoje Vakarų Afrikoje įdiegti laivų kontrolės sistemą (VMS); tokia suderinta sistema naudojasi visos Vakarų Afrikos valstybės;

h) be privalomos suderintos VMS sistemos visa Vakarų Afrika kartu su Europos Sąjungos Šalimi įsipareigoja plėtoti kitas priemones, kad būtų užtikrinta veiksminga kontrolės ir priežiūros politika;

i) palengvinti žuvininkystės produktų, eksportuotų iš regiono į Europos Sąjungos rinką, atsekamumo ir sertifikavimo procedūras ir sąlygas;

j) tobulinti ir stiprinti žuvininkystės kontrolės, priežiūros ir stebėsenos mechanizmus ir priemones, siekiant kovoti su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama žvejyba, įskaitant būtiniausių priemonių, kurias turi taikyti laivai, siekiant geresnės jų veiklos stebėsenos, kontrolės ir priežiūros, priėmimą;

k) kilus rizikai tvariam regiono žuvininkystės ir vandens išteklių valdymui, leisti priimti tinkamas mokslinėmis rekomendacijomis pagrįstas apsaugos priemones, pasikonsultavus su įvairiomis susijusiomis Šalimis, įskaitant Europos Sąjungą;

l) stiprinti mokslinius tyrimus, teikiančius informacijos apie Vakarų Afrikos regiono žuvininkystės išteklių būklę;

m) tobulinti ir stiprinti su žvejyba, ypač migruojančių rūšių žuvų žvejyba, susijusios informacijos ir statistinių duomenų apdorojimo sistemą;

n) stiprinti bendradarbiavimą visose su žuvininkyste susijusiose bendrų interesų srityse.

50 straipsnis

Regioninė integracija

1. Šalys pripažįsta, kad didesne Vakarų Afrikos valstybių rinkų ir žemės ūkio bei maisto produktų sektorių integracija, laipsniškai šalinant likusias kliūtis ir priimant tinkamą reglamentavimo sistemą, prisidedama prie regioninės integracijos proceso stiprinimo ir šio skyriaus tikslų įgyvendinimo.

2. Pagal III dalies nuostatas ir EPS vystymo programą jos imasi veiksmų, kad būtų parengta ir įgyvendinta regioninė žemės ūkio ir žuvininkystės sektorių politika, ir didina regioninių žemės ūkio ir žuvininkystės sektorių rinkų veiksmingumą.

51 straipsnis

Keitimasis informacija ir konsultacijos žemės ūkio ir žuvininkystės klausimais

1. Šalys susitaria keistis patirtimi, informacija, geriausios praktikos pavyzdžiais ir konsultuotis visais klausimais, susijusiais su šio skyriaus tikslais ir svarbiais jų tarpusavio prekybai.

2. Šalys susitaria, kad ypač naudingas yra šių sričių dialogas:

   a) keitimasis informacija apie žemės ūkio gamybą, vartojimą ir prekybą, taip pat atitinkamų žemės ūkio produktų ir žuvininkystės rinkų plėtrą;

   b) keitimasis informacija apie žemės ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės sričių politiką, teisės aktus ir reglamentus;

   c) diskusijos apie politikos ir institucijų pokyčius, reikalingus siekiant pertvarkyti žemės ūkio ir žuvininkystės sektorius, taip pat formuoti ir įgyvendinti regioninę žemės ūkio, maisto, kaimo plėtros ir žuvininkystės politiką, siekiant regioninės integracijos;

   d) keitimasis nuomonėmis apie naujas technologijas, politikos kryptis ir kokybės kontrolės priemones;

   e) keitimasis nuomonėmis, siekiant geriau pažinti ir stebėti Europos Sąjungoje galiojančius privačius standartus.

III DALIS

BENDRADARBIAVIMAS SIEKIANT ĮGYVENDINTI VYSTYMOSI ASPEKTĄ IR EPS TIKSLUS

52 straipsnis

Tikslai

1. Įgyvendindamos šį susitarimą Šalys įsipareigoja stiprinti tarpusavio bendradarbiavimą ir bendrai įsipareigoja įgyvendinti EPS ir siekti jo tikslų. Europos Sąjungos Šalis įsipareigoja padėti Vakarų Afrikos Šaliai įgyvendinti vystymąsi skatinantį EPS.

2. Bendras Šalių įsipareigojimas atitinka Vakarų Afrikos regiono vystymosi viziją ir prisideda prie šio susitarimo I dalyje nustatytų prioritetų įgyvendinimo. Todėl jos pripažįsta, kad geresnių patekimo į Europos Sąjungos rinką sąlygų sudarymo nepakanka, kad Vakarų Afrikos regionui pavyktų pelningai įsitraukti į pasaulinę prekybą. Siekdamos gauti naudos iš ekonominės partnerystės Šalys taip pat įsipareigoja įgyvendinti veiksmingas priemones, kuriomis Vakarų Afrikos regione turės būti prisidedama prie tvirtos, konkurencingos ir įvairios ekonominės bazės sukūrimo, regiono ekonominės integracijos stiprinimo ir prie jo prisitaikymo prie naujų įgyvendinant šį susitarimą susidariusių aplinkybių.

53 straipsnis

Principai

1. Šalys susitaria pradėti bendradarbiavimą, kad, naudojant technines ir finansines paramos priemones, būtų remiamos Vakarų Afrikos pastangos įgyvendinti pagal šį susitarimą prisiimtus įsipareigojimus. Bendradarbiavimu taip pat siekiama padėti Vakarų Afrikos regionui pašalinti suvaržymus, kurie kliudo įvairinti gamybą ir didinti jos mastą, kad būtų išplėsta regioninė prekyba ir gauta naudos iš Europos rinkų atvėrimo. Siekdamos užtikrinti šio susitarimo tikslų įgyvendinimą, Šalys įsipareigoja įgyvendinti EPS vystymo programą (PAPED). Todėl, siekiant kuo didesnės šio susitarimo naudos, bus įgyvendinamos su ekonominiu ir regioniniu bendradarbiavimu ir integracija susijusios Kotonu susitarimo nuostatos.

2. Šalys susitaria užtikrinti vystomojo bendradarbiavimo suderinamumą su tarptautiniais Šalių įsipareigojimais, susijusiais su darniu vystymusi ir regioninėmis vystymosi strategijomis.

3. Naujas šiuo susitarimu nustatytas prekybos režimas ir vystomojo bendradarbiavimo srityse prisiimti įsipareigojimai vieni kitus papildo ir jais prisidedama prie Susitarimo vystymosi aspekto įgyvendinimo. Pagal šio susitarimo 2 straipsnio 4 dalį naujasis prekybos režimas pagrįstas abipusiškumo principu ir skirtingu išsivystymo lygiu ir pagal jį nustatomas specialus ir diferencijuotas režimas, taip pat vykdomas laipsniškas ir asimetriškas prekybos liberalizavimas Vakarų Afrikoje.

4. Šalys taip pat susitaria, kad šios dalies nuostatos neturi būti aiškinamos kaip trukdančios Vakarų Afrikos Šaliai siekti augimo ir vystymosi tikslų, įgyvendinti savo politikos kryptis ir vykdyti regioninę integraciją.

54 straipsnis

Finansavimo tvarka

1. Europos Sąjunga įsipareigoja remti veiksmus ir projektus, susijusius su Susitarimo vystymosi aspektu. Su Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos vystomuoju bendradarbiavimu susijęs Europos Sąjungos finansavimas[2], kuriuo remiamas šio susitarimo įgyvendinimas, teikiamas:

   a) laikantis atitinkamų Kotonu susitarime numatytų taisyklių ir procedūrų, visų pirma Europos plėtros fondo programavimo procedūrų;

   b) taikant iš bendrojo Europos Sąjungos biudžeto finansuojamas atitinkamas priemones;

[2] Valstybės narės neįtrauktos.

c) taikant kitas finansines priemones, kurios bus sukurtos baigus galioti Kotonu susitarimui.

2. Europos Sąjungos valstybės narės įsipareigoja savo vykdoma atitinkama vystymosi politika ir priemonėmis, įskaitant skirtomis prekybos paramai, laikydamosi pagalbos veiksmingumo, koordinavimo ir papildomumo principų, bendrai remti vystymosi veiksmus, kuriais skatinamas regionų ekonominis bendradarbiavimas ir šio susitarimo įgyvendinimas ir nacionaliniu, ir regioniniu mastu.

3. Europos Sąjunga ir jos valstybės narės įsipareigoja finansuoti Susitarimo vystymosi aspektą tuo laikotarpiu, kuris atitinka bent Vakarų Afrikos pagal šį susitarimą vykdomo prekybos liberalizavimo laikotarpį, taikant finansines priemones, teisines Šalių nuostatas ir šio susitarimo 2 straipsnyje išvardytus principus.

4. Europos Sąjunga ir jos valstybės narės įsipareigoja padėti Vakarų Afrikai sutelkti papildomą Susitarimo vystymosi aspektui skirtą finansavimą iš kitų paramos teikėjų.

55 straipsnis

EPS vystymo programa (PAPED)

Remdamos autonomines regiono pastangas vystymuisi užtikrinti, Šalys, siekdamos įgyvendinti šio susitarimo vystymosi aspektą, pagal 54 straipsnio nuostatas imasi finansinių ir techninių priemonių, reikalingų EPS vystymo programai (PAPED) įgyvendinti ir jos tikslams pasiekti.

56 straipsnis

PAPED tikslai

1. EPS vystymo programa yra ilgalaikės vizijos dalis, skirta Susitarimo vystymosi tikslams pasiekti. Jos bendras tikslas – sukurti konkurencingą regioninę ekonomiką, kuri būtų harmoningai integruota į pasaulio ekonomiką ir skatintų augimą ir darnų vystymąsi. PAPED suderinta su pagalbos Vakarų Afrikos regiono prekybai programa, taip pat su šio regiono ekonominės ir sektorių plėtros regioninėmis strategijomis.

2. Konkretus tikslas, kurio siekiama EPS vystymo programa, – sudaryti sąlygas Vakarų Afrikos regionui visiškai pasinaudoti EPS teikiamomis galimybėmis, pasirengti prisitaikymo išlaidoms ir su Susitarimo įgyvendinimu susijusiems uždaviniams.

3. Šiuo tikslu programa turi būti prisidedama prie:

   a) spartaus ir tvaraus ekonomikos augimo, kuriuo skatinamas darnus ekonomikos vystymasis ir mažinamas skurdas, Vakarų Afrikos regione;

   b) didesnio Vakarų Afrikos regiono šalių ekonomikos įvairinimo ir konkurencingumo;

   c) gamybos apimties ir gyventojų pajamų didinimo;

   d) regioninės integracijos proceso gilinimo ir regioninės prekybos masto didinimo;

   e) Vakarų Afrikos regiono rinkos dalies didinimo Europos rinkoje, be kita ko, gerinant patekimą į šią rinką;

f) investicijų Vakarų Afrikoje skatinimo, Europos Sąjungos ir Vakarų Afrikos privačių sektorių partnerystės rėmimo ir verslo aplinkos gerinimo Vakarų Afrikos regione.

57 straipsnis

Pagrindinės PAPED veiklos kryptys

Į EPS vystymo programą įtrauktos veiklos sritys apima šias penkias veiklos kryptis:

a) gamybos pajėgumų įvairinimą ir didinimą;

b) regioninės prekybos plėtotę ir patekimo į tarptautines rinkas lengvinimą;

c) su prekyba susijusių nacionalinių ir regioninių infrastruktūrų gerinimą ir stiprinimą;

d) būtinų koregavimų atlikimą ir kitų su prekyba susijusių poreikių tenkinimą;

e) Vakarų Afrikos regiono vykdomą EPS įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą.

58 straipsnis

PAPED įgyvendinimo tvarka

1. EPS vystymo programa įtraukta į F priedo Protokolą, kuris yra neatskiriama Susitarimo dalis. Šios programos įgyvendinimo tvarka apibrėžta Protokole.

2. PAPED įgyvendinama pagal veiksmų planą, kurį sudaro finansinis vertinimas, tvarkaraštis ir įgyvendinimo stebėsenos rodikliai. Europos Sąjunga ir jos valstybės narės įsipareigoja finansiškai remti veiksmų plano įgyvendinimą pagal 54 straipsnio nuostatas.

3. PAPED vertinimas atliekamas Šalių sutartu dažnumu. PAPED reguliariai peržiūrima, atsižvelgiant į jos įgyvendinimo ir Susitarimo poveikio rezultatus. Šiuo tikslu pagal bendrai apibrėžtais rodikliais pagrįstą sistemą atliekama nuolatinė programos įgyvendinimo stebėsena ir poveikio vertinimas.

4. Atlikdamos 3 dalyje nurodytą bendrą vertinimą Šalys siekia Vakarų Afrikos regiono prisiimtų įsipareigojimų įgyvendinimo tempo ir PAPED veiksmų ir programų įgyvendinimo pažangos sinergijos, įskaitant išteklių sutelkimą jai finansuoti, taip pat didinant regiono konkurencingumą ir stiprinant gamybos pajėgumus. Jungtinėje EPS taryboje Šalys, siekdamos sustiprinti minėtą sinergiją, imasi priemonių, atitinkančių šio susitarimo nuostatas, visų pirma 54 straipsnį.

59 straipsnis

Taisyklių įgyvendinimo rėmimas

Šalys sutaria, kad prekybos taisyklių, taikomų tose bendradarbiavimo srityse, kurios nurodytos atitinkamuose šio susitarimo skyriuose, įgyvendinimas yra labai svarbus jo tikslams pasiekti. Šioje srityje bendradarbiaujama vadovaujantis 54 straipsnio nuostatomis.

60 straipsnis

Fiskalinis koregavimas

1. Šalys supranta, kad pagal šį susitarimą smarkiai mažinant arba panaikinant muitus Vakarų Afrikos regionui gali kilti tam tikrų problemų, ir susitaria tartis bei bendradarbiauti šioje srityje.

2. Šalys, atsižvelgdamos į šiame susitarime nustatytą muitų panaikinimo tvarkaraštį, susitaria išsamiai tartis dėl fiskalinio koregavimo reformų ir priemonių, kuriomis būtų ištaisytas biudžeto deficitas ir užtikrinta Vakarų Afrikos regiono šalių biudžeto pusiausvyra.

3. Vakarų Afrika, vykdydama su liberalizavimu susijusį mokesčių sistemos pertvarkymą, įsipareigoja įgyvendinti mokesčių reformas. Europos Sąjunga įsipareigoja padėti Vakarų Afrikai įgyvendinti šias reformas. Atsižvelgdama į šias reformas, Europos Sąjunga įsipareigoja skirti finansinių išteklių, kuriais Šalių sutarimu būtų kompensuojamas grynasis mokesčių poveikis, muitų panaikinimo laikotarpiu.

61 straipsnis

Priemonės

1. Įgyvendindamos šio susitarimo III dalies nuostatas Šalys sutaria įsteigti:

   a) Konkurencingumo stebėjimo centrą;

   b) regioninį EPS fondą.

2. Konkurencingumo stebėjimo centras yra viena iš šio susitarimo įgyvendinimo stebėsenos ir vertinimo priemonių. Kad būtų galima įvertinti EPS poveikį, pateikti aiškūs stebėsenos ir vertinimo rodikliai. Šie rodikliai bus taikomi pasirašius Susitarimą.

3. Šalys pripažįsta regioninių finansavimo priemonių naudą. Regioninis EPS fondas yra pagrindinė EPS vystymo programos finansavimo priemonė. Tai – pagrindinė priemonė Europos Sąjungos ir jos valstybių narių paramai telkti.

4. Šiuo tikslu kiekviename regione įsteigiamas regioninis EPS fondas, kad regioniniu ir prireikus nacionaliniu lygmeniu būtų telkiamas finansavimas ir veiksmingai įgyvendinamos šio susitarimo paramos priemonės.

5. Europos Sąjunga ir jos valstybės narės įsipareigoja paramą telkti naudodamosi regiono nuosavomis finansavimo sistemomis arba priemonėmis, kurias pasirinko šį susitarimą pasirašiusios šalys. Siekiant užtikrinti paprastą, veiksmingą ir spartų šių priemonių įgyvendinimą, jos įgyvendinamos laikantis Paryžiaus deklaracijos principų dėl paramos veiksmingumo. Šalys gali susitarti dėl kitų priemonių ar finansavimo tvarkos.

6. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų dviejų priemonių įgyvendinimo tvarką patikslina Jungtinis EPS komitetas.

IV DALIS

GINČŲ PREVENCIJA IR SPRENDIMAS

1 SKYRIUS

TIKSLAS, TAIKYMO SRITIS IR ŠALYS

62 straipsnis

Tikslas

Šia Susitarimo dalimi siekiama nustatyti ginčų, galinčių kilti tarp Šalių, prevencijos ir sprendimo metodus, siekiant rasti abipusiškai priimtiną sprendimą.

63 straipsnis

Taikymo sritis

1. Ši dalis taikoma visiems ginčams, susijusiems su šio susitarimo aiškinimu arba taikymu, išskyrus 20 ir 21 straipsnių nuostatas.
2. Neatsižvelgiant į 1 dalį, kilus ginčui, susijusiam su vystomojo bendradarbiavimo finansavimu, taikytina Kotonu susitarimo 98 straipsnyje nustatyta procedūra.

64 straipsnis

Ginčo Šalys

1. Vykdant ginčų, kilusių taikant šį susitarimą, prevenciją ir juos sprendžiant, Europos Sąjunga ir jos valstybės narės laikomos viena Šalimi.
2. VAVEB, VAEPS ir visos Vakarų Afrikos valstybės, įskaitant Mauritaniją, taip pat laikomos viena Šalimi vykdant ginčų, kilusių taikant šį susitarimą, prevenciją ir juos sprendžiant.

2 SKYRIUS

GINČŲ PREVENCIJA. KONSULTACIJOS IR TARPININKAVIMAS

65 straipsnis

Konsultacijos

1. Šalys siekia išspręsti visus 63 straipsnyje nurodytus ginčus ir gera valia konsultuodamosi stengiasi rasti abipusiškai priimtiną sprendimą.
2. Norinti pradėti konsultacijas Šalis pateikia rašytinį prašymą kitai Šaliai, o prašymo kopiją nusiunčia Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui ir nurodo ginčijamąją priemonę bei Susitarimo nuostatas, kurių, jos nuomone, taikant minėtą priemonę nėra laikomasi.
3. Konsultacijos surengiamos per keturiasdešimt (40) dienų nuo prašymo pateikimo dienos. Konsultacijos laikomos baigtomis praėjus šešiasdešimčiai (60) dienų nuo prašymo datos, nebent abi Šalys susitaria jas tęsti. Informacija, kuria keičiamasi per konsultacijas, yra konfidenciali.
4. Skubiais atvejais, įskaitant atvejus, susijusius su greitai gendančiais arba sezoniniais produktais, konsultacijos surengiamos per penkiolika (15) dienų nuo prašymo pateikimo dienos ir laikomos baigtomis praėjus trisdešimčiai (30) dienų nuo prašymo pateikimo dienos.
5. Visais ginčų prevencijos ir sprendimo etapais Europos Sąjungos Šalis ypatingą dėmesį skiria konkrečiai Vakarų Afrikos regiono valstybių padėčiai, specialiems poreikiams ir interesams.

6. Jei konsultacijos nesurengiamos per 3 ar 4 dalyje nustatytą laikotarpį arba jei konsultacijos baigiamos nepasiekus susitarimo dėl abipusiškai priimtino sprendimo, Šalis ieškovė gali pateikti prašymą taikyti šiame susitarime numatytą arbitražo procedūrą.

66 straipsnis

Tarpininkavimas

1. Jei per konsultacijas nepavyksta rasti abipusiškai priimtino sprendimo, Šalys gali susitarti kreiptis į tarpininką. Jeigu Šalys nenusprendžia kitaip, tarpininkui pateikiamas tas pats klausimas, kuris buvo išdėstytas konsultacijų prašyme.

2. Jeigu ginčo Šalys per dešimt (10) dienų nuo tarpininkavimo prašymo pateikimo nesusitaria dėl tarpininko, Jungtinio EPS įgyvendinimo komiteto pirmininkas arba jo atstovas, į kurį kreipiasi pirmoji veiksmų ėmusis Šalis, iš asmenų, kurie įtraukti į 83 straipsnyje nurodytą sąrašą ir nėra nė vienos iš Šalių piliečiai, atsitiktine tvarka išrenka tarpininką. Tarpininkas pasirenkamas per dvidešimt (20) dienų nuo tarpininkavimo prašymo pateikimo dienos, dalyvaujant kiekvienos Šalies atstovui.

3. Tarpininkas ne vėliau kaip per trisdešimt 30 dienų nuo jo paskyrimo sukviečia Šalis į posėdį. Ne vėliau kaip per penkiolika (15) dienų iki posėdžio tarpininkas turi gauti kiekvienos Šalies pareiškimus ir ne vėliau kaip per keturiasdešimt penkias (45) dienas po jo paskyrimo – pateikti savo nuomonę.

4. Tarpininkas į savo nuomonę gali įtraukti rekomendacijas, kaip išspręsti ginčą pagal 63 straipsnyje nurodytas nuostatas. Į tarpininko nuomonę atsižvelgti neprivaloma.

5. Šalys gali susitarti keisti 3 dalyje nurodytus terminus. Tarpininkas taip pat gali nuspręsti keisti minėtus terminus kurios nors iš Šalių prašymu arba savo paties iniciatyva, atsižvelgdamas į konkrečius atitinkamos Šalies patiriamus sunkumus arba atvejo sudėtingumą.

6. Su tarpininkavimu susijusios procedūros, visų pirma suteikta informacija ir pozicijos, kurių Šalys laikėsi šių procedūrų metu, yra konfidencialios.

3 SKYRIUS

GINČŲ SPRENDIMO PROCEDŪROS

1 skirsnis. Arbitražo procedūra

67 straipsnis

Arbitražo procedūros pradžia

1. Jei Šalims nepavyksta išspręsti ginčo per konsultacijas pagal 65 straipsnį arba kreipusis į tarpininką pagal 66 straipsnį, Šalis ieškovė gali pateikti prašymą sudaryti arbitražo kolegiją.

2. Raštiškas prašymas sudaryti arbitražo kolegiją pateikiamas Šaliai atsakovei ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui. Šalis ieškovė prašyme nurodo konkrečią padėtį ir (arba) patikslina ginčijamąją priemonę ir pateikia priežastis, dėl kurių ši padėtis ir (arba) ši priemonė pažeidžia šio susitarimo nuostatas.

68 straipsnis

Arbitražo kolegijos sudarymas

1. Arbitražo kolegiją sudaro trys arbitrai.

2. Per dešimt (10) dienų nuo prašymo sudaryti arbitražo kolegiją pateikimo Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui dienos Šalys tariasi dėl arbitražo kolegijos sudėties.

3. Jei Šalys negali susitarti dėl arbitražo kolegijos sudėties per 2 dalyje nurodytą terminą, kiekviena Šalis gali prašyti Jungtinio EPS įgyvendinimo komiteto pirmininko arba jo atstovo atsitiktine tvarka išrinkti visus tris narius iš pagal 83 straipsnį sudaryto sąrašo: vieną narį iš Šalies ieškovės paskirtų asmenų, vieną narį iš Šalies atsakovės paskirtų asmenų ir vieną narį iš asmenų, kuriuos abi Šalys pasiūlė pirmininkauti posėdžiams. Jei Šalys susitaria dėl vieno arbitražo kolegijos nario ar daugiau narių pasirinkimo, likęs narys ar likusieji nariai išrenkami laikantis tokios pat tvarkos.

4. Jungtinio EPS įgyvendinimo komiteto pirmininkas arba jo atstovas arbitrus išrenka atsitiktine tvarka per penkias (5) dienas nuo 3 dalyje nurodyto prašymo pateikimo dienos, dalyvaujant kiekvienos Šalies atstovui. Atrankos diena ir valanda pranešama Šalims. Jei gavusi kvietimą kuri nors Šalis nepaskiria savo atstovo, tai neturi poveikio atrankos procedūros galiojimui.

5. Arbitražo kolegijos sudarymo diena yra diena, kai išrenkami visi trys arbitrai.

6. Arbitražo išlaidų padengimo tvarka apibrėžta darbo tvarkos taisyklėse.

69 straipsnis

Tarpinė arbitražo kolegijos ataskaita

Paprastai ne vėliau kaip per šimtą dvidešimt (120) dienų nuo kolegijos sudarymo arbitražo kolegija pateikia Šalims tarpinę ataskaitą, kurią sudaro aprašomieji skirsniai, nustatyti faktai ir išvados. Per penkiolika (15) dienų nuo tarpinės ataskaitos pateikimo bet kuri Šalis gali teikti arbitražo kolegijai rašytines pastabas dėl konkrečių tarpinės ataskaitos teiginių.

70 straipsnis

Arbitražo kolegijos sprendimas

1. Arbitražo kolegija savo sprendimą Šalims ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui praneša ne vėliau kaip per šimtą penkiasdešimt (150) dienų nuo arbitražo kolegijos sudarymo dienos. Jei, kolegijos manymu, šio termino laikytis neįmanoma, arbitražo kolegijos pirmininkas tai raštu praneša Šalims ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui ir nurodo vėlavimo priežastis ir datą, kada kolegija ketina baigti darbą. Arbitražo kolegijos sprendimas jokiomis aplinkybėmis negali būti priimtas vėliau kaip per šimtą aštuoniasdešimt (180) dienų nuo arbitražo kolegijos sudarymo dienos.

2. Skubiais atvejais, įskaitant su greitai gendančiais ir sezoniniais produktais susijusius atvejus, arbitražo kolegija deda visas pastangas, kad priimtų sprendimą per septyniasdešimt penkias (75) dienas nuo jos sudarymo dienos. Sprendimas jokiu būdu negali būti priimtas vėliau kaip per devyniasdešimt (90) dienų nuo arbitražo kolegijos sudarymo dienos. Arbitražo kolegija per dešimt (10) dienų nuo jos sudarymo gali pateikti preliminarų sprendimą, ar atvejis vertintinas kaip skubus.

3. Bet kuri ginčo Šalis gali prašyti arbitražo kolegijos pateikti rekomendacijas, kaip Šalis atsakovė galėtų ištaisyti padėtį.

II skirsnis. Įgyvendinimas

71 straipsnis

Arbitražo kolegijos sprendimo įgyvendinimas

Kiekviena Šalis imasi visų priemonių, būtinų arbitražo kolegijos sprendimui įgyvendinti, be to, Šalys stengiasi susitarti dėl sprendimo įgyvendinimo termino.

72 straipsnis

Pagrįstos trukmės laikotarpis sprendimui įgyvendinti

1. Ne vėliau kaip per trisdešimt (30) dienų nuo arbitražo kolegijos sprendimo pranešimo Šalims Šalis, kuriai paskelbtas sprendimas, raštu praneša Šaliai ieškovei ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui apie laikotarpį, kurio jai reikės sprendimui įgyvendinti (toliau – pagrįstos trukmės laikotarpis).

2. Jei Šalys nesutaria, koks yra pagrįstos trukmės laikotarpis arbitražo kolegijos sprendimui įgyvendinti, Šalis ieškovė per dvidešimt (20) dienų nuo 1 dalyje nurodyto pranešimo raštu paprašo arbitražo kolegijos nustatyti pagrįstos trukmės laikotarpį. Apie tokį prašymą tuo pat metu pranešama kitai Šaliai ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui. Arbitražo kolegija per trisdešimt (30) dienų nuo prašymo pateikimo dienos praneša apie savo sprendimą Šalims ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui.

3. Arbitražo kolegija, nustatydama pagrįstos trukmės laikotarpį, atsižvelgia į laikotarpį, kurio paprastai prireiktų Šaliai, kuriai paskelbtas sprendimas, priimti teisines arba administracines priemones, kurias ta Šalis mano esant būtinas sprendimo įgyvendinimui užtikrinti. Kiekviena Šalis gali pateikti savo nuomonę dėl įprasto laikotarpio minėtoms priemonėms priimti. Arbitražo kolegija taip pat atsižvelgia į akivaizdžius pajėgumų trūkumus, kurie gali turėti įtakos Šaliai, kuriai paskelbtas sprendimas, priimant būtinas priemones.

4. Jei arbitražo kolegija arba kai kurie jos nariai negali toliau dirbti, laikomasi 68 straipsnyje nustatytos tvarkos. Sprendimas priimamas ne vėliau kaip per keturiasdešimt penkias (45) dienas nuo 2 dalyje nurodyto prašymo pateikimo dienos.

5. Pagrįstos trukmės laikotarpis abipusiu Šalių sutarimu gali būti pratęstas.

73 straipsnis

Priemonių, kurių imtasi arbitražo kolegijos sprendimui įgyvendinti, peržiūra

1. Iki pagrįstos trukmės laikotarpio pabaigos Šalis, kuriai paskelbtas sprendimas, praneša kitai Šaliai ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui apie priemones, kurių ji ėmėsi siekdama įgyvendinti arbitražo kolegijos sprendimą.

2. Jei Šalys nesutaria dėl priemonių, apie kurias pranešta pagal 1 dalį, atitikties šio susitarimo nuostatoms, Šalis ieškovė gali pateikti arbitražo kolegijai rašytinį prašymą priimti sprendimą šiuo klausimu. Prašyme nurodomos konkrečios ginčijamosios priemonės ir paaiškinama, kodėl tokios priemonės neatitinka šio susitarimo nuostatų. Arbitražo kolegija apie savo sprendimą praneša per devyniasdešimt (90) dienų nuo

prašymo pateikimo dienos. Skubiais atvejais, įskaitant su greitai gendančiais ir sezoniniais produktais susijusius atvejus, arbitražo kolegija apie savo sprendimą paskelbia per keturiasdešimt penkias (45) dienas nuo prašymo pateikimo dienos.

3. Jei arbitražo kolegija arba kai kurie jos nariai negali toliau dirbti, laikomasi 68 straipsnyje nustatytos tvarkos. Sprendimas priimamas ne vėliau kaip per šimtą penkias (105) dienas nuo 2 dalyje nurodyto prašymo pateikimo dienos.

74 straipsnis

Laikinosios taisomosios priemonės sprendimo neįgyvendinimo atveju

1. Jei Šalis, kuriai paskelbtas sprendimas, iki pagrįstos trukmės laikotarpio pabaigos nepraneša apie priemones, kurių ji ėmėsi siekdama įgyvendinti arbitražo kolegijos sprendimą, arba jei kolegija nusprendžia, kad priemonės, apie kurias pranešta pagal 73 straipsnio 1 dalį, yra nesuderinamos su minėtos Šalies prievolėmis pagal 71 straipsnio nuostatas, Šalis, kuriai paskelbtas sprendimas, turi pateikti, jei to prašo Šalis ieškovė, laikinos kompensacijos pasiūlymą.

2. Jei Šalys nesusitaria dėl kompensacijos per trisdešimt (30) dienų nuo pagrįstos trukmės laikotarpio pabaigos arba nuo 73 straipsnyje nurodyto arbitražo kolegijos sprendimo, kad įgyvendinimo priemonės, kurių imtasi, yra nesuderinamos su 71 straipsnio nuostatomis, priėmimo, Šalis ieškovė įgyja teisę imtis deramų priemonių, prieš tai apie jas pranešusi kitai Šaliai. Priimdama tokias priemones, Šalis ieškovė stengiasi pasirinkti priemones, kurios kuo mažiau paveiktų šio susitarimo tikslų įgyvendinimą. Prireikus laikinosiomis priemonėmis atsižvelgiama į jų poveikį Vakarų Afrikos valstybių ekonomikai ir jomis nedaromas poveikis Vakarų Afrikos regionui teikiamai vystomajai paramai.

3. Prašydama kompensacijos ar imdamasi deramų priemonių pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalis Europos Sąjungos Šalis savo reikalavimus deramai riboja ir atsižvelgia į Vakarų Afrikos besivystančių šalių padėtį.

4. Deramos priemonės ar kompensacija yra laikinos ir taikomos iki tol, kol pripažinta nesuderinama priemonė yra atšaukiama arba iš dalies pakeičiama taip, kad atitiktų 71 straipsnio nuostatas, arba kol Šalys susitaria baigti ginčų sprendimo procedūrą.

75 straipsnis

Sprendimo įgyvendinimo priemonių, taikomų priėmus deramas priemones, nagrinėjimas

1. Šalis, kuriai paskelbtas sprendimas, paskelbia kitai Šaliai ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui apie priemones, kurių ji ėmėsi siekdama įgyvendinti arbitražo kolegijos sprendimą, ir pateikia prašymą nutraukti Šalies ieškovės priimtų priemonių taikymą.

2. Jei Šalys per trisdešimt (30) dienų nuo pranešimo pateikimo nesusitaria dėl priemonių, apie kurias pranešta, atitikties šio susitarimo nuostatoms, Šalis ieškovė gali pateikti arbitražo kolegijai rašytinį prašymą priimti sprendimą šiuo klausimu. Apie tokį prašymą pranešama kitai Šaliai ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui. Arbitražo kolegijos sprendimas priimamas per keturiasdešimt penkias (45) dienas nuo prašymo pateikimo dienos ir apie jį pranešama Šalims ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui. Jei arbitražo kolegija nustato, kad priemonės, kurių imtasi, neatitinka atitinkamų šio susitarimo nuostatų, ji nagrinėja, ar Šalis ieškovė gali toliau

taikyti priimtas priemones. Jei ji mano, kad priemonės atitinka nuostatas, Šalies ieškovės priimtų priemonių taikymas nutraukiamas.

3. Jei arbitražo kolegija arba kai kurie jos nariai negali toliau dirbti, laikomasi 68 straipsnyje nustatytos tvarkos. Sprendimas priimamas ne vėliau kaip per šešiasdešimt (60) dienų nuo 2 dalyje nurodyto prašymo pateikimo dienos.

III skirsnis. Bendrosios ir pereinamojo laikotarpio nuostatos

76 straipsnis

Abipusiškai priimtinas sprendimas

Bet kuriuo metu Šalys gali susitarti dėl abipusiškai priimtino ginčo sprendimo. Apie susitarimą jos praneša Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui. Priėmus abipusiškai priimtiną sprendimą procedūra nutraukiama.

77 straipsnis

Darbo tvarkos taisyklės

Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas priima darbo tvarkos taisykles per tris (3) mėnesius nuo jo sudarymo.

78 straipsnis

Bendroji ir techninė informacija

Arbitražo kolegija Šalies prašymu arba savo iniciatyva gali rinkti informaciją iš bet kurio šaltinio, kurį ji laiko tinkamu arbitražo kolegijos tyrimui, įskaitant ginčo Šalis. Arbitražo kolegija taip pat yra įgaliota gauti ekspertų nuomonę, jei mano, kad ji reikalinga. Visa tokiu būdu gauta informacija turi būti atskleista Šalims, o Šalys turi teisę pateikti pastabas.

79 straipsnis

Pareiškimų kalbos

1. Bendros Šalių darbo kalbos, vartojamos ginčų prevencijos ir sprendimo procedūrose, yra anglų, prancūzų ir portugalų kalbos.

2. Šalys savo rašytinius arba žodinius pareiškimus teikia viena iš šių trijų oficialių kalbų.

80 straipsnis

Aiškinimo taisyklės

Arbitražo kolegija šio susitarimo nuostatas aiškina vadovaudamasi įprastomis tarptautinės viešosios teisės, įskaitant Vienos konvenciją dėl tarptautinių sutarčių teisės, aiškinimo taisyklėmis. Arbitražo kolegijos sprendimais negali būti nustatyta daugiau ar mažiau teisių ir prievolių, nei nustatyta šio susitarimo nuostatose.

81 straipsnis

Arbitražo kolegijos sprendimai

1. Arbitražo kolegija sprendimus priima bendru sutarimu. Jeigu sprendimo negalima priimti bendru sutarimu, sprendimas priimamas balsų dauguma.

2. Sprendime nurodomi su ginčo esme susiję nustatyti faktai, tinkamų šio susitarimo nuostatų taikomumas ir pagrindžiami arbitražo kolegijos padaryti teiginiai ir išvados. Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas viešai skelbia arbitražo kolegijos sprendimus, išskyrus tuos atvejus, kai kolegija nusprendžia kitaip.

3. Arbitražo kolegijos sprendime turi būti aiškiai nurodomas būdas, kuriuo bus atsižvelgiama į lankstumą, įskaitant šiame susitarime numatytą specialų ir diferencijuotą režimą, dėl kurio kreipėsi viena iš Šalių.

4. Neatsižvelgiant į 64 straipsnio nuostatas, priemonės, priimtos arbitražo kolegijos sprendimui įgyvendinti, yra konkrečiai skirtos valstybei arba valstybėms, kurių priemonės, kaip nustatyta, neatitinka šio susitarimo nuostatų. Todėl nė vienai valstybei negali būti taikoma sankcija, jei nenustatyta, kad ji nevykdė šiame susitarime nustatytos prievolės.

82 straipsnis

Pereinamojo laikotarpio nuostata

Siekdamos atsižvelgti į ypatingą Vakarų Afrikos padėtį, Šalys susitaria, kad pereinamuoju dešimties (10) metų laikotarpiu, kuris skaičiuojamas nuo šio susitarimo įsigaliojimo dienos, Europos Sąjungos Šalis sprendžiant ginčus pirmenybę teikia konsultacijoms ir tarpininkavimui ir deramai riboja savo reikalavimus.

4 SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

83 straipsnis

Arbitrų sąrašas

1. Per tris (3) mėnesius nuo Jungtinio EPS įgyvendinimo komiteto sudarymo šis sudaro penkiolikos (15) arbitrų sąrašą. Kiekviena Šalis skiria trečdalį arbitrų. Abi Šalys susitaria dėl trečiojo trečdalio arbitrų, kurie nėra nė vienos Šalies piliečiai ir kurie galėtų eiti arbitražo kolegijos pirmininko pareigas. Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas užtikrina, kad sąraše visuomet būtų nustatytas asmenų skaičius ir kad būtų atstovaujama įvairioms tarptautinės prekybos ir dviejų regionų ekonominės ir prekybos partnerystės specializacijoms.

2. Arbitrai turi turėti specialiųjų teisės ir tarptautinės prekybos žinių arba patirties. Jie turi būti nepriklausomi, dalyvauti kaip individualūs asmenys, nevykdyti jokios organizacijos ar vyriausybės nurodymų, nepriklausyti kurios nors Šalies valdžios institucijai ir laikytis prie darbo tvarkos taisyklių pridedamo Elgesio kodekso.

84 straipsnis

Ryšys su PPO nustatytomis prievolėmis

1. Pagal šį susitarimą sudarytos arbitražo kolegijos nėra įgaliotos spręsti ginčų, susijusių su kiekvienos Šalies teisėmis ir prievolėmis pagal Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutartį.

2. Šio susitarimo ginčų sprendimo nuostatos taikomos nepažeidžiant jokių galimų veiksmų, susijusių su PPO, įskaitant ginčų sprendimo veiksmus. Tačiau jei Šalis pradeda ginčų sprendimo procedūrą dėl tam tikros priemonės pagal šio susitarimo 67 straipsnio 1 dalį arba pagal PPO susitarimą, ji negali pradėti ginčų sprendimo procedūros dėl tos pačios priemonės kitame teisme, kol nebus baigta pirmoji procedūra. Taikant šią dalį ginčų sprendimo procedūra pagal PPO susitarimą laikoma pradėta tada, kai Šalis pateikia prašymą sudaryti arbitražo kolegiją pagal PPO ginčų sprendimo susitarimo memorandumo 6 straipsnį.

3. Šiuo susitarimu Šaliai nedraudžiama laikinai sustabdyti prievolių vykdymo, jei tai leidžia PPO ginčų sprendimo institucija. PPO susitarimu Šalims netrukdoma nutraukti pagal šį susitarimą suteiktų lengvatų.

85 straipsnis

Terminai

1. Visi šioje dalyje nustatyti terminai, įskaitant terminą, per kurį arbitražo kolegijos turi pranešti savo sprendimus, skaičiuojami kalendorinėmis dienomis nuo kitos dienos po su terminu susijusio veiksmo ar fakto. Jei paskutinė termino diena yra nedarbo diena, terminas nukeliamas į kitą darbo dieną po jos.

2. Šios Susitarimo dalies terminai gali būti pratęsiami abipusiu Šalių sutarimu.

86 straipsnis

Bendradarbiavimas

Laikydamosi III dalies nuostatų Šalys susitaria bendradarbiauti, taip pat finansiškai, teisinės pagalbos, visų pirma pajėgumų stiprinimo, srityje, kad Vakarų Afrikos Šalis galėtų taikyti šiame susitarime numatytą ginčų sprendimo tvarką.

V DALIS

BENDROSIOS IŠIMTYS

87 straipsnis

Bendrosios išimties sąlyga

Laikantis reikalavimo, pagal kurį toliau nurodytos priemonės netaikomos taip, kad Šalys, kuriose vyrauja panašios sąlygos, būtų pasirenkamai ar nepagrįstai diskriminuojamos arba slapta ribojama prekyba prekėmis arba paslaugomis, arba steigimosi teisė, nė viena šio susitarimo nuostata negali būti aiškinama kaip neleidžianti Šalims priimti ar įgyvendinti priemones, kurios:

a) būtinos visuomenės dorovei apsaugoti, viešajai tvarkai palaikyti arba saugumui užtikrinti;

b) būtinos žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatai ar gyvybei apsaugoti;

c) būtinos užtikrinti, kad būtų laikomasi šio susitarimo nuostatas atitinkančių įstatymų ir teisės aktų, įskaitant priemones, susijusias su:

i) apgaulės ir sukčiavimo prevencija arba su sutarčių nevykdymo padarinių šalinimu;

ii) asmens privatumo apsauga tvarkant bei teikiant asmens duomenis ir asmens dokumentų ir sąskaitų slaptumo apsauga;

iii) saugumu;

iv) muitų teisės aktų įgyvendinimu arba

v) intelektinės nuosavybės teisių apsauga;

d) susijusios su aukso arba sidabro importu arba eksportu;

e) būtinos nacionalinėms meno, istorijos ar archeologijos vertybėms apsaugoti;

f) susijusios su senkančių gamtos išteklių išsaugojimu, jei tokios priemonės yra vykdomos taikant apribojimus vietos prekių gamybai arba vartojimui, vietos paslaugų teikimui arba vartojimui arba vietiniams investuotojams;

g) susijusios su kalinių pagamintais produktais;

h) būtinos įsigyti arba platinti produktus, kurių bendra arba vietinė pasiūla yra ribota. Vis dėlto, šios priemonės turi atitikti principą, pagal kurį Šalys turi teisę pasinaudoti joms priklausančia tokių produktų tarptautinės pasiūlos dalimi. Visos nurodytos kitų šio susitarimo nuostatų neatitinkančios priemonės panaikinamos kai tik išnyksta sąlygos, dėl kurių buvo imtasi tokių priemonių.

88 straipsnis

Saugumo išimtys

1. Nė viena šio susitarimo nuostata negali būti aiškinama kaip:

a) reikalaujanti Šalies pateikti informaciją, kurios atskleidimas, jos nuomone, prieštarautų jos saugumo interesams;

b) draudžianti Šalims imtis veiksmų, kuriuos jos laiko būtinais esminių jų saugumo interesų apsaugai:

i) susijusi su daliosiomis arba besilydančiomis medžiagomis arba medžiagomis, iš kurių tokios medžiagos pagamintos;

ii) susijusi su ekonomine veikla, vykdoma siekiant tiesiogiai arba netiesiogiai aprūpinti karinius objektus;

iii) susijusi su ginklų, šaudmenų ir karo technikos gamyba arba prekyba;

iv) susijusi su viešaisiais pirkimais, būtinais nacionalinio saugumo ar nacionalinės gynybos tikslais;

v) vykdoma karo metu ar susidarius kitai ekstremaliai tarptautinių santykių padėčiai;

c) užkertanti kelią Šalims imtis veiksmų, kuriais įgyvendinamos jų prievolės saugoti tarptautinę taiką ir saugumą.

2. Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui suteikiama kuo išsamesnė informacija apie priemones, taikomas pagal 1 dalies b ir c punktus, ir jų taikymo pabaigą.

89 straipsnis

Mokėjimų balanso sunkumai

1. Jeigu Šalis patiria mokėjimų balanso ar tarptautinių finansinių sunkumų arba kyla jų grėsmė, ji gali priimti ar taikyti tiek prekybą prekėmis ir paslaugomis, tiek mokėjimus bei kapitalo judėjimą, įskaitant susijusį su tiesioginėmis investicijomis, ribojančias priemones.

2. Jei įmanoma, Šalys stengiasi vengti taikyti 1 dalyje nurodytas ribojamąsias priemones.

3. Pagal šį straipsnį nustatytos ar toliau taikomos ribojamosios priemonės yra nediskriminacinės, ribotos trukmės ir jomis negali būti siekiama daugiau nei būtina padėčiai, susijusiai su mokėjimų balansu ir tarptautine finansine padėtimi, ištaisyti. Jos turi atitikti PPO susitarimuose nustatytas sąlygas ir, jei taikytina, neprieštarauti Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties straipsniams.

4. Bet kuri Šalis, taikanti ar priėmusi ribojamąsias priemones ar jų pakeitimus, turi nedelsdama pranešti apie juos kitoms Šalims ir kuo greičiau pateikti jų taikymo nutraukimo tvarkaraštį.

5. Jungtiniame EPS įgyvendinimo komitete surengiamos skubios konsultacijos. Per tokias konsultacijas įvertinama susijusios Šalies ar Šalių mokėjimų balanso padėtis bei pagal šį straipsnį nustatyti ar taikomi apribojimai, atsižvelgiant, *inter alia*, į tokius veiksnius, kaip:

   a) mokėjimų balanso ir tarptautinių finansinių sunkumų pobūdį ir mastą;

   b) tarptautinę ekonominę ir prekybos aplinką;

   c) galimas alternatyvias taisomąsias priemones.

6. Per konsultacijas nagrinėjama ribojamųjų priemonių atitiktis šio straipsnio 3 ir 4 dalims. Priimami visi Tarptautinio valiutos fondo pateikti statistiniai ir kiti faktiniai duomenys, susiję su užsienio valiutos keitimu, pinigų atsargomis ir mokėjimų balansu, o išvados grindžiamos Tarptautinio valiutos fondo pateiktu atitinkamos Šalies mokėjimų balanso ir tarptautinės finansinės padėties vertinimu.

90 straipsnis

Mokesčiai

1. Jokia šio susitarimo arba pagal šį susitarimą priimta nuostata negali būti aiškinama kaip užkertanti kelią Šalims, taikant atitinkamas jų mokesčių teisės aktų nuostatas, nustatyti skirtingas sąlygas mokesčių mokėtojams, kurių padėtis skiriasi ypač dėl jų gyvenamosios vietos arba dėl jų kapitalo investavimo vietos.

2. Jokia šio susitarimo arba pagal šį susitarimą priimta nuostata negali būti aiškinama kaip draudžianti priimti ar taikyti priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią sukčiavimui ar mokesčių vengimui, vadovaujantis susitarimų dėl dvigubo apmokestinimo išvengimo nuostatomis ar kitų susitarimų mokesčių klausimais arba šalies vidaus mokesčių teisės aktų nuostatomis.

3. Jokia šio susitarimo nuostata neturi poveikio Šalių teisėms ir prievolėms pagal kitas mokesčių konvencijas. Jei tokios konvencijos nuostatos neatitinka šio susitarimo nuostatų, vadovaujamasi konvencijos nuostatomis.

VI DALIS

INSTITUCINĖS NUOSTATOS

91 straipsnis

Jungtinės EPS institucijos

Nustatytą institucinę sistemą, skirtą Vakarų Afrikos Šalies ir Europos Sąjungos šalies Ekonominės partnerystės susitarimo priežiūrai ir įgyvendinimui vykdyti, sudaro šios institucijos:

a) Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba;

b) Jungtinis Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS įgyvendinimo komitetas;

c) Jungtinis Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos parlamentinis komitetas;

d) Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos konsultacinis komitetas.

92 straipsnis

Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba

1. Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba yra atsakinga už šio susitarimo įgyvendinimo priežiūrą. Ji posėdžiauja ministrų lygmeniu.

2. Nepažeidžiant Kotonu susitarimo 15 straipsnyje apibrėžtų AKR ir ES Ministrų tarybos funkcijų, Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba užtikrina šiuo susitarimu nustatytos institucinės sistemos veikimą, jos įgyvendinimą ir stebi jos tikslų siekimą. Be to, ji sprendžia visus su šiuo susitarimu susijusius klausimus, taip pat visus kitus dvišalius, daugiašalius ar tarptautinius klausimus, susijusius su bendrais interesais ir darančius poveikį dabartinei Šalių ekonominei ir prekybos partnerystei.

3. Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba taip pat nagrinėja Šalių pasiūlymus ir rekomendacijas, susijusius su šio susitarimo peržiūra, laikydamasi 111 straipsnyje nustatytos tvarkos.

4. Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba posėdžiauja kas dvejus (2) metus. Ji taip pat gali rengti neeilinius posėdžius, jei tai būtina atsižvelgiant į aplinkybes.

93 straipsnis

Tarybos sudėtis ir darbo tvarkos taisyklės

1. Jungtinę Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybą sudaro Europos Sąjungos Tarybos nariai, Europos Komisijos nariai ir Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS stebėsenos ministrų komiteto nariai, VAVEB ir VAEPS komisijų pirmininkai.

2. Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba priima savo darbo tvarkos taisykles.

3. Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai pagal jos darbo tvarkos taisyklių nuostatas paeiliui pirmininkauja Europos Sąjungos Šalies atstovas ir Vakarų Afrikos Šalies atstovas.

4. Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba Ministrų tarybai, įsteigtai pagal Kotonu susitarimo 15 straipsnį, reguliariai teikia šio susitarimo įgyvendinimo ataskaitas.

5. Jungtinės Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybos nariai darbo tvarkos taisyklėse nustatytomis sąlygomis gali paskirti savo atstovus.

94 straipsnis

Sprendimų priėmimo įgaliojimai ir procedūros

1. Siekiant šio susitarimo tikslų, Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba turi teisę priimti sprendimus šiame susitarime aptariamais klausimais.

2. Priimti sprendimai yra privalomi Šalims, kurios imasi visų reikalingų priemonių jiems įgyvendinti pagal jų vidaus teisinę sistemą.

3. Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba taip pat gali teikti rekomendacijas.

4. Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba priima sprendimus ir rekomendacijas bendru Šalių sutarimu.

95 straipsnis

Jungtinis Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS įgyvendinimo komitetas

1. Vykdant veiklą Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS įgyvendinimo tarybai padeda Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas, kurį sudaro deramai Šalių paskirti vyresnieji pareigūnai arba jų atstovai. Kiekviena Šalis gali pateikti Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui visus su Susitarimo taikymu arba jo tikslų siekimu susijusius klausimus.

2. Jungtinė EPS taryba nustato ir priima Jungtinio EPS įgyvendinimo komiteto darbo tvarkos taisykles. Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui vienerių metų (1) laikotarpį paeiliui pirmininkauja vienos ar kitos Šalies atstovas. Jis teikia metinę ataskaitą Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai.

3. Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas visų pirma vykdo šias funkcijas:

   a) prekybos srityje:

      i) atsako už Susitarimo nuostatų įgyvendinimą bei tinkamą taikymą, svarsto bendradarbiavimo šioje srityje prioritetus ir teikia susijusias rekomendacijas;

      ii) prižiūri tolesnį šio susitarimo nuostatų rengimą ir vertina jo taikymo rezultatus;

      iii) pagal IV dalies nuostatas imasi veiksmų ginčams išvengti ir sprendžia ginčus, galinčius kilti dėl Susitarimo aiškinimo ar taikymo;

      iv) padeda Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai vykdyti funkcijas;

      v) stebi regioninės integracijos ir Šalių ekonominių bei prekybinių santykių plėtrą;

      vi) stebi ir vertina šio susitarimo įgyvendinimo poveikį darniam Šalių vystymuisi;

vii) svarsto Šalių tarpusavio prekybos lengvinimo ir investicijų bei verslo galimybių gerinimo veiksmus ir tokių veiksmų imasi;

viii) aptaria visus su šiuo susitarimu susijusius klausimus ir visus klausimus, galinčius turėti poveikio jo tikslų siekimui;

b) vystymosi srityje:

i) padeda Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai vykdyti funkcijas, susijusias su vystomojo bendradarbiavimo klausimais, kurie patenka į šio susitarimo taikymo sritį;

ii) stebi šiame susitarime nustatytų bendradarbiavimo nuostatų įgyvendinimą ir koordinuoja bendradarbiavimo veiksmus su trečiųjų šalių paramos teikėjais;

iii) teikia rekomendacijas dėl Šalių bendradarbiavimo prekybos klausimais;

iv) periodiškai persvarsto šiame susitarime nustatytus bendradarbiavimo prioritetus ir, prireikus, teikia rekomendacijas dėl naujų prioritetų įtraukimo;

v) peržiūri ir aptaria bendradarbiavimo klausimus, susijusius su regionine integracija ir šio susitarimo įgyvendinimu.

4. Vykdydamas savo funkcijas Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas gali:

a) įsteigti ir stebėti specialius komitetus ar institucijas jo kompetencijoje esantiems klausimams spręsti ir nustatyti jų sudėtį, funkcijas bei darbo tvarkos taisykles;

b) nagrinėti visus su šiuo susitarimu susijusius klausimus ir imtis tinkamos iniciatyvos savo funkcijoms vykdyti;

c) priimti sprendimus arba teikti rekomendacijas šiame susitarime numatytais atvejais arba kai tokius įgyvendinimo įgaliojimus jam suteikė Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba. Tokiais atvejais Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas priima sprendimus arba rengia rekomendacijas bendru Šalių sutarimu.

5. Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas posėdžiauja vieną kartą per metus, kad iš anksto Šalių sutartą dieną ir pagal iš anksto jų sutartą darbotvarkę paeiliui kiekviename iš regionų būtų svarstomas šio susitarimo įgyvendinimas. Prireikus Jungtinis EPS įgyvendinimo komitetas gali rengti neeilinius posėdžius 3 dalies a ir b punktuose nurodytoms funkcijoms vykdyti.

96 straipsnis

Jungtinis Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos parlamentinis komitetas

1. Jungtiniame Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos parlamentiniame komitete vyksta Europos Parlamento narių ir VAVEB bei VAEPS parlamentų narių dialogas ir pasiekiami susitarimai. Savo posėdžių dažnumą nustato pats komitetas. Komitetas bendradarbiauja su Kotonu susitarimo 17 straipsnyje nurodyta Jungtine parlamentine asamblėja.

2. Jungtinį Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos parlamentinį komitetą sudaro Europos Parlamento nariai ir regioninių Vakarų Afrikos parlamentų nariai. Šalių atstovai gali

dalyvauti Jungtinio Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos parlamentinio komiteto posėdžiuose.

3. Jungtinis Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos parlamentinis komitetas priima savo darbo tvarkos taisykles ir apie jas praneša Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai.

4. Jungtiniam Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS parlamentiniam komitetui pagal jo darbo tvarkos taisyklių nuostatas paeiliui pirmininkauja Europos Parlamento atstovas ir VAVEB bei VAEPS parlamentų atstovas.

5. Jungtinis Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS parlamentinis komitetas gali paprašyti Jungtinės Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybos jam pateikti visą naudingą su šio susitarimo įgyvendinimu susijusią informaciją, o Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba jam pateikia prašomos informacijos.

6. Jungtiniam Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos parlamentiniam komitetui pranešama apie Jungtinės Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybos sprendimus ir rekomendacijas.

7. Jungtinis Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS parlamentinis komitetas gali teikti rekomendacijas Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui.

97 straipsnis

Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos konsultacinis komitetas

1. Konsultacinio komiteto užduotis – padėti Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai skatinti abiejų Šalių ekonominių ir socialinių partnerių dialogą ir bendradarbiavimą. Toks dialogas ir bendradarbiavimas apima visus Šalių santykių ekonominius, socialinius ir aplinkos aspektus, susijusius su šio susitarimo įgyvendinimu.

2. Sprendimus dėl dalyvavimo Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos konsultacinio komiteto veikloje priima Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba, siekdama užtikrinti visų suinteresuotųjų subjektų atstovavimą.

3. Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos konsultacinis komitetas vykdo savo užduotis, konsultuodamasis su Jungtine Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba arba remdamasis savo iniciatyva, ir teikia rekomendacijas Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai. Šalių atstovai dalyvauja konsultacinio komiteto posėdžiuose.

4. Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos konsultacinis komitetas priima savo darbo tvarkos taisykles pritarus Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai. Savo posėdžių dažnumą nustato pats komitetas.

5. Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS konsultacinis komitetas gali teikti rekomendacijas Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai ir Jungtiniam EPS įgyvendinimo komitetui.

98 straipsnis

Institucijų veiklos finansavimas

Šalys sutaria bendradarbiauti, siekdamos finansuoti 91 straipsnyje nurodytas institucijas, pagal šio susitarimo III dalies nuostatas. Finansavimo tvarka nustatoma šių institucijų darbo tvarkos taisyklėse, gavus Jungtinės EPS tarybos sutikimą.

VII DALIS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

99 straipsnis

Šalių apibrėžtis ir prievolių vykdymas

1. Šio susitarimo Šalys yra Europos Sąjungos Šalis ir Vakarų Afrikos Šalis.

2. Europos Sąjungos Šalis yra Europos Sąjunga ir jos valstybės narės arba Europos Sąjunga arba jos valstybės narės, atsižvelgiant į atitinkamas jų kompetencijos sritis, nurodytas Europos Sąjungos sutartyje ir Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo.

3. Vakarų Afrikos Šalis yra Vakarų Afrikos valstybių ekonominė bendrija (VAVEB), Vakarų Afrikos ekonominė ir pinigų sąjunga (VAEPS) ir jų valstybės narės, atsižvelgiant į atitinkamas jų kompetencijos sritis, nurodytas VAVEB ir VAEPS sutartyse, ir Mauritanija.

4. Šalys imasi visų bendrų ar individualių priemonių, reikalingų savo prievolėms vykdyti, ir užtikrina, kad šiame susitarime nustatyti tikslai būtų pasiekti.

100 straipsnis

Informacijos centrai ir keitimasis informacija

1. Siekdamos palengvinti informacijos mainus ir užtikrinti veiksmingą šio susitarimo įgyvendinimą, šiam susitarimui įsigaliojus kiekviena Šalis nurodo informacijos centrą. Informacijos centrų skyrimas nepažeidžia konkrečiomis šio susitarimo nuostatomis numatyto konkrečių kompetentingų institucijų skyrimo.

2. Vienos Šalies prašymu kitos Šalies informacijos centras nurodo instituciją ar pareigūną, atsakingą už visus su šio susitarimo įgyvendinimu susijusius klausimus, ir teikia reikalingą paramą, siekiant palengvinti informacijos mainus su prašymą pateikusia Šalimi.

3. Kitos Šalies prašymu, ir kiek tai įmanoma teisiškai, kiekviena Šalis per savo informacijos centrą teikia informaciją ir nedelsdama atsako į visus kitos Šalies klausimus, susijusius su esama ar siūloma priemone, kuri galėtų daryti poveikį Šalių tarpusavio prekybai.

101 straipsnis

Skaidrumas

1. Šalys užtikrina, kad visi visuotinai taikomi jų įstatymai ir kiti teisės aktai, procedūros ir administraciniai sprendimai, taip pat tarptautiniai įsipareigojimai, susiję su bet kokiais šiame susitarime nurodytais prekybos klausimais, būtų nedelsiant skelbiami ar viešinami ir pranešami kitai Šaliai.

2. Nepažeidžiant šiame susitarime nustatytų konkrečių skaidrumo nuostatų, laikoma, kad šiame straipsnyje nurodyta informacija yra pateikta, kai ji tinkamu pranešimu paskelbiama PPO arba kai informacija paskelbiama oficialioje, viešoje ir nemokamoje atitinkamos Šalies interneto svetainėje.

102 straipsnis

Konfidencialumas

Jokia šio susitarimo nuostata nereikalaujama, kad Šalys pateiktų konfidencialią informaciją, kurią atskleidus būtų trukdoma teisėtvarkai ar kitaip prieštaraujama visuomenės interesams arba būtų pažeisti konkrečių viešų arba privačių įmonių teisėti prekybos interesai, išskyrus atvejus, kai pagal šio susitarimo IV dalį vykdant ginčų sprendimo procedūrą būtina tokią informaciją paskelbti. Jei pagal 68 straipsnį įsteigta kolegija mano, kad toks paskelbimas yra būtinas, ji užtikrina, kad būtų visiškai apsaugotas konfidencialumas.

103 straipsnis

Regionams teikiama pirmenybė

1. Jokia šio susitarimo nuostata neįpareigojama Šalies taikyti kitai šio susitarimo Šaliai palankesnių sąlygų nei sąlygos, kurios kaip jos atitinkamo regioninės integracijos proceso dalis taikomos kiekvienoje iš Šalių.

2. Jei pagal šį susitarimą Vakarų Afrikos valstybė arba jos ekonominės bendrijos taikytų palankesnį režimą arba suteiktų bet kokį pranašumą Europos Sąjungai arba vienai iš jos narių ir atvirkščiai, tai nedelsiant ir be jokių papildomų sąlygų taikoma visoms šį susitarimą pasirašiusioms Šalims.

3. Šio susitarimo nuostatos negali būti aiškinamos kaip įpareigojančios Europos Sąjungą arba Vakarų Afrikos Šalį abipusiškai susitarti dėl lengvatinio režimo, kuris būtų taikomas todėl, kad Europos Sąjunga arba Vakarų Afrikos valstybių ir Mauritanijos ekonominė bendrija šio susitarimo įsigaliojimo metu yra sudariusi regionų ekonominės integracijos susitarimą.

104 straipsnis

Atokiausi Europos Sąjungos regionai

1. Atsižvelgdamos į atokiausių Europos Sąjungos regionų ir Vakarų Afrikos Šalies geografinį artumą ir siekdamos stiprinti šių regionų ir Vakarų Afrikos Šalies ekonominius ir socialinius ryšius, Šalys stengiasi visų pirma lengvinti bendradarbiavimą visose srityse, kuriose taikomas šis susitarimas, ir lengvinti prekybą prekėmis ir paslaugomis, skatinti investicijas, atokiausių regionų ir Vakarų Afrikos Šalies transporto ir komunikacijos jungtis.

2. 1 dalyje išdėstytų tikslų siekiama, jei tik įmanoma, skatinant bendrą Vakarų Afrikos valstybių ir atokiausių regionų dalyvavimą bendrosiose ir specialiose Europos Sąjungos programose, susijusiose su šiame susitarime aptariamomis sritimis.

3. Europos Sąjungos Šalis siekia užtikrinti įvairių Europos Sąjungos sanglaudos ir vystymosi politikos finansinių priemonių koordinavimą, siekdama skatinti Vakarų Afrikos Šalies ir atokiausių Europos Sąjungos regionų bendradarbiavimą šiame susitarime aptariamose srityse.

4. Jokia šio susitarimo nuostata nedraudžiama Europos Sąjungos Šaliai taikyti esamų priemonių, kuriomis siekiama gerinti struktūrinę ekonominę ir socialinę atokiausių regionų padėtį pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos steigimo 349 straipsnį.

105 straipsnis

Ryšys su kitais susitarimais

1. Jokia šio susitarimo nuostata negali būti aiškinama kaip draudžianti Europos Sąjungos Šaliai ar vienai iš Vakarų Afrikos valstybių priimti tinkamomis laikomų su šiuo susitarimu susijusių priemonių pagal atitinkamas Kotonu susitarimo nuostatas.

2. Šalys susitaria, kad nė viena šio susitarimo nuostata nereikalaujama, kad jos imtųsi veiksmų, kurie neatitinka jų prievolių pagal PPO susitarimą.

106 straipsnis

Peržiūros sąlyga

1. Šalys susitaria tęsti derybas, kad būtų sudarytas išsamus regioninis susitarimas.

2. Nedarant poveikio toliau nurodytam teminiam turiniui ir šių derybų rezultatams, Šalys sutinka pradėti derybas dėl:

   a) paslaugų;

   b) intelektinės nuosavybės ir inovacijų, įskaitant tradicines žinias ir genetinius išteklius;

   c) einamųjų mokėjimų ir kapitalo judėjimo;

   d) asmens duomenų apsaugos;

   e) investicijų;

   f) konkurencijos;

   g) vartotojų apsaugos;

   h) darnaus vystymosi;

   i) viešųjų pirkimų.

3. Siekiant šio straipsnio 1 dalies tikslų, per šešis (6) mėnesius nuo šio susitarimo sudarymo, Šalys susitaria dėl veiksmų plano, patikslindamos šių derybų tvarkaraštį ir sąlygas.

107 straipsnis

Ratifikavimas ir įsigaliojimas

1. Šį susitarimą pasirašiusios Šalys jį ratifikuoja ar patvirtina laikydamosi savo konstitucinių taisyklių ir atitinkamos tvarkos.

2. Šis susitarimas įsigalioja pirmąją pirmojo mėnesio dieną po to, kai buvo deponuoti visų Europos Sąjungos valstybių narių ir bent dviejų trečdalių Vakarų Afrikos regiono valstybių ratifikavimo dokumentai ir Europos Sąjungos šio susitarimo patvirtinimo dokumentas.

3. Iki šis susitarimas įsigalios, Vakarų Afrika ir Europos Sąjunga susitaria paskelbus pranešimą visą šį susitarimą arba jo dalį taikyti laikinai. Apie laikiną taikymą pranešama depozitarui. Susitarimas pradedamas laikinai taikyti praėjus vienam (1) mėnesiui po paskutinio pranešimo apie laikiną taikymą gavimo.

4. Jei, prieš įsigaliojant Susitarimui, Šalys nusprendžia jį taikyti laikinai, visos nuorodos į įsigaliojimo datą yra nuorodos į datą, nuo kurios jis pradedamas taikyti laikinai.

5. Neatsižvelgiant į 3 dalį, iki šio susitarimo laikino taikymo pradžios Vakarų Afrika ir Europos Sąjunga gali imtis, jei įmanoma, šiam susitarimui arba jo daliai būtinų taikyti priemonių.

108 straipsnis

Depozitarai

Europos Sąjungos Šalies ir jos valstybių narių ratifikavimo arba patvirtinimo dokumentai deponuojami Europos Sąjungos Tarybos generaliniame sekretoriate, o Vakarų Afrikos valstybių – Vakarų Afrikos valstybių ekonominės bendrijos Komisijoje. VAVEB Komisija ir Europos Sąjungos Tarybos generalinis sekretoriatas apie tai nedelsiant praneša Susitarimą pasirašiusioms Šalims.

109 straipsnis

Trukmė

1. Šis susitarimas galioja neribotą laiką.
2. Kiekviena Šalis gali raštu pranešti kitai Šaliai apie ketinimą denonsuoti šį susitarimą.
3. Denonsavimas įsigalioja po šešių (6) mėnesių nuo pranešimo kitai Šaliai dienos.

110 straipsnis

Teritorinis taikymas

Šis susitarimas taikomas teritorijose, kuriose taikoma Europos Sąjungos steigimo sutartis, laikantis toje sutartyje nustatytų sąlygų, ir Vakarų Afrikos valstybių teritorijose. Šiame susitarime sąvoka „teritorija“ turi būtent šią reikšmę.

111 straipsnis

Nuostata dėl peržiūros

1. Kas penkerius (5) metus nuo Susitarimo įsigaliojimo dienos reikiamais atvejais ir pagal 92 straipsnio nuostatas Šalys susitaria atlikti šio susitarimo vertinimą arba peržiūrą.
2. Vėliausiai likus dvylikai (12) mėnesių iki penkerių metų laikotarpio pabaigos, Šalys praneša vienai kitai apie Susitarimo nuostatas, kurių peržiūros jos prašo, siekdamos galbūt jas pakeisti. Vėliausiai likus dešimčiai (10) mėnesių iki esamo penkerių metų laikotarpio pabaigos, Šalys pradeda derybas, siekdamos išnagrinėti galimus Susitarimo pakeitimus. Ši peržiūra vykdoma atsižvelgiant į Šalių patirtį, kurią jos įgijo įgyvendindamos Susitarimą.
3. Neatsižvelgiant į šį laikotarpį, Šalys prireikus gali nuspręsti peržiūrėti šį susitarimą, ypač baigus galioti Kotonu susitarimui.
4. Jei viena Šalis pageidauja bet kurios Susitarimo nuostatos peržiūros, kitai Šaliai skiriamas dviejų (2) mėnesių laikotarpis prašyti peržiūrėti kitas nuostatas, susijusias su nuostatomis, dėl kurių buvo pateiktas pradinis prašymas.

112 straipsnis

Naujų valstybių narių stojimas į Europos Sąjungą

1. Jungtinei Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS tarybai pranešama apie trečiosios valstybės pateiktą prisijungimo prie Europos Sąjungos paraišką. Europos Sąjungos ir šalies kandidatės derybose Europos Sąjungos Šalis pateikia Vakarų Afrikos Šaliai visą susijusią informaciją, o jos savo ruožtu išdėsto rūpimus klausimus Europos Sąjungos Šaliai, kad ji galėtų visapusiškai į juos atsižvelgti. Europos Sąjungos Šalis praneša Vakarų Afrikos Šaliai apie visų naujų narių stojimą į Europos Sąjungą.

2. Kiekviena nauja Europos Sąjungos valstybė narė nuo jos įstojimo dienos pagal atitinkamą Stojimo akto straipsnį tampa šio susitarimo Šalimi. Jei Stojimo į Europos Sąjungą akte nėra numatytas savaiminis valstybės narės prisijungimas prie šio susitarimo, tokia valstybė narė prisijungia deponuodama prisijungimo aktą Europos Sąjungos Tarybos generaliniame sekretoriate, kuris patvirtintą kopiją nusiunčia Vakarų Afrikos Šaliai.

3. Šalys nagrinėja naujų Europos Sąjungos valstybių narių prisijungimo poveikį šiam susitarimui. Jungtinė Vakarų Afrikos ir Europos Sąjungos EPS taryba gali nuspręsti dėl prisitaikymo priemonių arba pereinamojo laikotarpio priemonių, kurių gali prireikti.

113 straipsnis

Autentiški tekstai

Šis susitarimas sudarytas dviem egzemplioriais anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, kroatų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, nyderlandiečių, portugalų, prancūzų, rumunų, slovakų, slovėnų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių kalbomis ir visi tekstai yra vienodai autentiški.

114 straipsnis

Priedai

Šio susitarimo priedai, protokolai ir deklaracijos yra neatskiriama jo dalis.

ŠALIŲ PARAŠAI

PRIEDŲ SĄRAŠAS

A priedas.	Protokolas dėl sąvokos „kilmės statusą turintys produktai“ apibrėžties ir administracinio bendradarbiavimo metodų
B priedas.	Vakarų Afrikos kilmės produktams taikomi muitai
C priedas.	Europos Sąjungos kilmės produktams taikomi muitai
D priedas.	3 skyriaus priedėliai. Techninės prekybos kliūtys ir sanitarijos bei fitosanitarijos priemonės
E priedas.	Protokolas dėl savitarpio administracinės pagalbos muitinės reikalų srityje
F priedas.	Protokolas dėl EPS vystymo programos (PAPED)